

2019-IMI AVATANGIISINUT ANINGAASAATEQARFIK PILLUGU NALUNAARUT

.....

BERETNING OM MILJØFONDEN 2019

AALLAQQAASIUT

Avatangiisinut Aningaasaateqarfik maanna ukiumi ataatsimi atuutereerpoq. 2019-imi aningaasaateqarfik nuna tamakkerlugu avatangiisini sulianut 21-nut siullernut tapiissuteqarpoq. Maanna killiffiit pillugit nalunaaruteqarnissamut, sulianillu sulii amerlanerusunik aallartitsinissamut piffissanngorpoq.

Avatangiisinut Aningaasaateqarfik aallartillu artoq jussuuvoq aammalu soqutigineqarnera annertuvoq. Naalakkersuisut 2019-imi suliassanut pitsaasunut assigiinngitsorpasuarunut siunnersuutiniq soqutigisaqatigiinniit, inuinnarnit, suliffeqarfinnit kommuninillu tigusaqarput.

Nuna tamakkerlugu pinngortitamik mianerinnittut suliniuteqarnissamut annertuumik soqutiginninnerat takullugu nuannersorujussuuvoq. Tamanna Avatangiisinut Aningaasaateqarfiup atorfissaqartinneqarneranik Naalakkersuisunut uppersaataavoq.

Avatangiisinut Aningaasaateqarfik najukkani suliassanut siunnersuutit piviusunnngortinneqarnissaannut periarfissiivoq. Illoqarfinni nunaqarfinnilu ataasiakkaani unammilligassat ilisimaneqarput. Assersuutigalugu aalisartup sumiiffiit, aalisarnerup aalisarnermut qassutikunit, immap naqqaniittunit sunnersimaneqartut ilisimavai. Imaluunniit najugaqartut angallavinnaatik plastikkinit eqqakkanit tujorminartinneqartut ilisimavaat.

Tamatuma saniatigut kommunit eqqagassalerinermik akisussaaffigisaminnik pitsannguiniarlutik suliniuteqarnissamik pisariaqartitsipput. Tamatumani minnerunngitsumik eqqagassalerinerup nutaamik ilusilerneqarneranut – nuna tamakkerlugu eqqagassalerinermik ataatsimoortumik taaneqartumut, aammattaaq Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapersorneqartumut – atatillugu suliniuteqartoqarnissaa atorfissaqartinneqarpoq.

Avatangiisini suliat inernerinik takusaqartalerpugut. Meeqqat allagartarsualiaat, plastikkinit atuunitsinnik killilersuinissamut uatsinnut kaammattuiffiusut. Umiarsuit poorsuillu eqqakkanik imaanit imaluunniit sineriak sinerlugu katersorneqarsimasunik imallit. Maskiinat nutaat, eqqakkanik naqitsinnaasut poortuisinnaasullu – aammalu allarpasuit.

Avatangiisinut Aningaasaateqarfik inuiaqatigiinni tamanut avatangiisinik mianerinninnissamut sunniuteqaqataassasoq Naalakkersuisunit neriuutigineqarpoq. Tamatuma saniatigut Avatangiisinut Aningaasaateqarfik pillugu nalunaarut siulleq manna avatangiisini suliassanut amerlanerusunut isumassarsiuissasoq Naalakkersuisut neriuutigaat.

FORORD

Miljøfonden har nu eksisteret i et år. I 2019 har fonden givet støtte til de første 21 miljøprojekter over hele landet. Det er tid til at gøre status og sætte endnu flere projekter i gang.

Miljøfonden har fået en flot start, og der har været stor interesse for den. Naalakkersuisut modtog i 2019 mange forskellige forslag til gode projekter fra både interesseorganisationer, privatpersoner, virksomheder og kommuner.

Det er utrolig glædeligt at se det store engagement, der er i hele landet for at yde en indsats for at værne om naturen. Det bekræfter Naalakkersuisut i, at der er brug for Miljøfonden.

Miljøfonden giver mulighed for, at lokale forslag til projekter kan realiseres. Det er i de enkelte byer og bygder, man kender udfordringerne. Det er eksempelvis fiskeren, der kender områder, hvor fiskeriet påvirkes af gamle fiskenet, der ligger på havbunden. Eller det er lokale, der ved, at deres bedste udflugtsmål er skæmmet af plastikaffald.

Kommunerne ved desuden, hvor der er brug for en indsats for at forbedre affaldshåndteringen, som de er ansvarlige for. Det gælder ikke mindst de initiativer, der er brug for i forbindelse med den nye organisering af affaldsområdet - den såkaldte fælles nationale affaldsløsning, som også støttes via Miljøfonden.

Nu begynder vi at se resultaterne af miljøprojekterne. Det er plakater af børn, der opfordrer os til at begrænse brugen af plastik. Det er skibe og sække fyldt med affald, der er bjærget fra havet eller samlet langs kysterne. Det er nye maskiner, der kan presse og pakke affald - og meget mere.

Det er Naalakkersuisuts forventning, at Miljøfonden vil medvirke til, at miljøbevidstheden stiger hos alle i samfundet. Det er desuden Naalakkersuisuts håb, at denne første beretning om Miljøfonden vil give inspiration til flere miljøprojekter.

Kim Kielsen

Naalakkersuisut Siulittaasuat
Formand for Naalakkersuisut

IMAI

Avatangiisinut Aningaasaateqarfik pillugu 4

2019-imi Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapiissutit agguarneqartut 7

2019-imi Avatangiisinut Aningaasaateqarfiup aallutai	7
Qinnuteqarnerup ingerlasarnera	7
Avatangiisit pillugit sulianut 21-nut neriorsuuteqarneq	8

Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmi suliat 16

Nuna tamakkerlugu ataatsimoortumik eqqagassalerinermi aqqissuutissat	16
Pinngortitami plastikkit annikinnerusut	16
Aalisarnermi piniarnermilu atortunik salinissaq	18
Saviminikunik misiliilluni suliniuteqarnissaq	19
Eqqagassalerinermik pitsannguinnissaq	20

Avatangiisinut Aningaasaateqarfiup isertitai 21

2019-imi isertitai	21
Isertitaajumaartussat	21

2020-mut naatsorsuutigisat 22

INDHOLD

Om Miljøfonden	4
Tildeling af tilskud fra Miljøfonden i 2019	7
Miljøfondens fokus i 2019	7
Ansøgningsproces	7
Tilsagn til 21 miljøprojekter	8
Miljøfondens projekter	16
Den fælles nationale affaldsløsning	16
Mindre plastik i naturen	16
Oprydning af fiske- og fangstudstyr	18
Pilotprojekt om skrot	19
Forbedret affaldshåndtering	20
Indtægter til Miljøfonden	21
Indtægter i 2019	21
Kommende indtægter	21
Forventninger til 2020	22

Avatangiisinut Aningaasaateqarfik pillugu

AVATANGIISINUT ANINGAASAATEQARFIK SUNAANA?

Avatangiisinut Aningaasaateqarfik aningaasaateqarfiuvoq nutaaq, aningaasanik avatangiisini suliassanut tapiissutaasartussanik illuartitsiviusartoo. Inuit inuunerminni atugaat aamma naasut uumasullu pigiinnarnissaat ataqqillugit avatangiisinut nungusaataanngitsumik ineriartortitsinerup nukittorsarneqarnissaa Avatangiisinut Aningaasaateqarfiup siunertaraa. Ukiut tamaasa Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmi aningaasanik, suliassanut avatangiisinut iluaqutaasunut aammalu pissutsit nutaamik iliuuseqarfigineqarnissaannik misissuiffiusunut aningaasanik immikkoortitsisoqartassaaq.

Inatsisartut 2018-imi ukiakkut pilersitsiniarlutik aalajangereernerisa kingorna, Avatangiisinut Aningaasaateqarfik 1. januar 2019-imi pilersinneqarpoq. Taamaattumik 2019 ukiuvoq siulleq, Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmiit aningaasanik agguaaffiusoq.

ANINGAASAATEQARFIUP ANINGAASAATAI SUMINNGAANNEERPAT?

Avatangiisinut Aningaasaateqarfiup isertitai avatangiisinut akitsuutineersuupput. Ullumikkut nukissiornermi avatangiisinut akitsuutit aningaasaateqarfimmut isertitsissutaasarput. Ukiuni tulliuuttuni avatangiisinut akitsuutit utertitsisarnermilu aaqqissuussinerit, aningaasaateqarfimmut isertitsissutaasussat amerlanerusut atuutsinneqalersinnaapput.

ANINGAASAATEQARFIMMIIT SUUT TAPERSER- SORNEQASSAPPAT?

Naalackersuisut ukiut tamaasa Avatangiisinut Aningaasaateqarfiup aningaasaatai atorlugit suliassaqarfinnik tulleriiaarinernik aalajangersaasassapput. Suliasalli taakku ukununga tunngasuussapput:

- 1) ikuallaaviit eqqagassalerinermilu aaqqissuussinerit
- 2) anartarfilerinermut atortut
- 3) eqqakkanik inissiviit nakkutigisat
- 4) qamutininik assakaasulinnik atorunnaartunik eqqaaneq atueqqinnerluunniit

- 5) suliffeqarfiit, sullissiviit, inissiat eqqaanni imaluunniit asimi eqqakkat
- 6) angallatit qimaannakkat
- 7) imaani aalisarnermut qassutit eqqakkallu allat
- 8) aalisarfinnik piniariartarfinnillu eqqiluisaartitsineq
- 9) suliassat, innuttaasut suliffeqarfiillu akornanni isumalluutininik atorluaalluni pissusilersornissamut periarfissiiffiusut.

Avatangiisinut Aningaasaateqarfiup aningaasaatai kikkunnulluunniit qinnuteqarfigineqarsinnaapput, taakkunungalu kommunit, peqatigiiffiit, inuunnaat, suliffeqarfiit inuussutissarsiutinik ingerlataqartut aamma atuaqatigiit ilaatinneqarput. Ukiumut ataasiarluni qinnuteqartitsisoqartassaaq. Taakku saniatigut Naalackersuisut siunissami suliassanut aalajangersimasunut aningaasanik agguaasassapput imaluunniit siunissami suliassanut aningaasanik immikkoortitsisassallutik.

ANINGAASAATEQARFIUP AQUNNEQARNERA

Naalackersuisut Avatangiisinut Aningaasaateqarfik aqutaraat. Aningaasaateqarfimmut akisussaaffik Pingortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfimmi inissisimavoq.

Naalackersuisut ukiut tamaasa Avatangiisinut Aningaasaateqarfik pillugu nalunaarummik tamanut ammasumik saqqummiussisartussaavoq, tassanilu ilaatigut aningaasaateqarfimmi aningaasat aammalu suliassat tapiiffigineqarsimasut killiffii allaaserineqartassapput. Aningaasaateqarfiup 2019-imi isertitai aningaasartuutaalu Tabeli 1-imi takutinneqarput aammalu nalunaarummi nassuiarneqarlutik.

Avatangiisinut Aningaasaateqarfik pillugu aalajangersakkat tunngaviusut Avatangiisinut Aningaasaateqarfik pillugu Inatsisartut inatsisaanni nr. 9-mi, 27. november 2018-imeersumi aamma Aningaasanut Inatsimmi kontomi pingaarnermi 77.05.08-mi aalajangersarneqarput.

Om Miljøfonden

HVAD ER MILJØFONDEN?

Miljøfonden er en nyoprettet fond, hvor midler sættes til side og gives som tilskud til miljøprojekter. Formålet med Miljøfonden er at styrke en miljømæssig bæredygtig udvikling med respekt for menneskets livsvilkår og bevarelse af dyre- og plantelivet. Der vil hvert år blive afsat midler i Miljøfonden til projekter, der gavner miljøet og undersøger nye måder at gøre tingene på.

Miljøfonden blev oprettet den 1. januar 2019, efter Inatsisartut i efteråret 2018 vedtog at etablere den. Derfor er 2019 det første år, der er uddelt midler fra Miljøfonden.

HVOR KOMMER FONDENS MIDLER FRA?

Indtægterne til Miljøfonden kommer fra miljøafgifter. Det er i dag miljøafgifterne på produkter til energifremstilling, der udgør fondens indtægter. I de kommende år kan der blive indført flere miljøafgifter og pantordninger, der tilfører midler til fonden.

HVAD KAN FONDEN STØTTE?

Naalakkersuisut fastsætter hvert år, hvilke områder Miljøfondens midler skal prioriteres til. Det skal dog være indenfor følgende emner:

- 1) forbrændingsanlæg og affaldsløsninger
- 2) natrenovationsanlæg
- 3) kontrollerede deponier
- 4) skrotning eller genbrug af udtjente køretøjer
- 5) affald omkring virksomheder, institutioner, boliger eller i det åbne land

- 6) efterladte skibe
- 7) fiskegarn og andet affald i havet
- 8) renholdelse af fiske- og fangstpladser
- 9) projekter, der muliggør en ressourcebevidst adfærd hos borgere og virksomheder.

Miljøfondens midler kan søges af alle, inklusive kommuner, foreninger, privatpersoner, erhvervsvirksomheder og skoleklasser. Der er én ansøgningsrunde hvert år. Naalakkersuisut kan derudover uddele midler til specifikke projekter eller reservere midler til kommende projekter.

FONDENS ADMINISTRATION

Naalakkersuisut varetager administrationen af Miljøfonden. Ansvar for fonden er placeret i Departementet for Natur og Miljø.

Naalakkersuisut vil hvert år offentliggøre en beretning om Miljøfonden, der blandt andet beskriver status på midlerne i fonden og de projekter, der har modtaget støtte. Miljøfondens indtægter og udgifter i 2019 er vist i Tabel 1 og beskrives i beretningen.

De grundlæggende bestemmelser om Miljøfonden er fastsat i Inatsisartutlov nr. 9 af 27. november 2018 om Miljøfonden og Finansloven, hovedkonto 77.05.08.

Tabeli 1. Avatangiisinut Aningaasaateqarfiup 2019-imi isertitai aningaasartuutaalu

Tabel 1. Miljøfondens indtægter og udgifter i 2019

ISERTITAT INDTÆGTER	
Nukissionermermi tunisassianut avatangiisinut akitsuutit Miljøafgifter på produkter til energifremstilling	15.000.000 kr.
Isertitat allat Øvrige indtægter	0 kr.
KATILLUGIT I ALT	
	15.000.000 kr.
ANINGAASARTUUTIT UDGIFTER	
2019-imi avatangiisini sulianut akilikkat Udbetalt til miljøprojekter i 2019	109.800 kr.
Avatangiisini suliassanut allanut, 2019-imi neriorsuuteqarfigineqarsimasunut immikkoortitat Reserveret til øvrige miljøprojekter, der har fået tilsagn i 2019	2.811.638 kr.
Nuna tamakkerlugu eqqagassalerinermi aaqqiissutissanut immikkoortitat Reserveret til den nationale affaldsløsning	12.000.000 kr.
2020-mut nuutat Overført til 2020	14.811.638 kr.
- taakkunannga aningaasat pituttorsimangitsut - heraf udgør ikke-bundne midler	0 kr.

PAASISSUTISSAT FAKTABOKS:

IMAALIORLUTIT AVATANGIISINUT ANINGAASAATEQARFIMMUT TAPIISSUTISSANIK QINNUTEQASSAATIT

- **Qinnuteqarnissamut killigititaq:** Ukiumut ataasiarlutit Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmiit aningaasanik qinnuteqarsinnaavutit. 2020-mi qinnuteqarnissamut februaarip ulluisa aallaqqaataat killigitinneqarpoq.
- **Qinnuteqaat:** Qinnuteqarnermi immersugaq aamma suliassamut nassuiaat Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfimmut, pan@nanoq.gl, nassiunneqassaaq. Qinnuteqarnissamut immersugassaq nittartakkami uani nassaarineqarsinnaavoq: www.naalakkersuisut.gl/miljoefonden.
- **Aningaasaleeqataanissaq:** Qinnuteqartutut suliassamut minnerpaamik 25%-inik aningaasaleeqataassaati. Kisiannili 10.000 koruunit tikillugit tapiissuteqarnissamut qinnuteqaatit aningaasaleeqataanissamik piumasqaateqarfiunngillat.
- **Suliassat sivilissusissaat:** Suliassanut ukiut arlallit ingerlanerini sularineqartussanut tapiiffigineqarnissamik qinnuteqarsinnaavutit.

SÅDAN SØGER DU OM TILSKUD FRA MILJØFONDEN

- **Ansøgningsfrist:** Du kan søge om midler fra Miljøfonden én gang om året. Ansøgningsfristen i 2020 var 1. februar.
- **Ansøgning:** Ansøgningsskema og projektbeskrivelse skal sendes til Departementet for Natur og Miljø, pan@nanoq.gl. Ansøgningsskemaet kan findes på hjemmesiden: www.naalakkersuisut.gl/miljoefonden.
- **Medfinansiering:** Som ansøger skal du medvirke til finansiering af projektet med minimum 25 %. Ansøgninger om tilskud på op til 10.000 kr. er dog fritaget for kravet om medfinansiering.
- **Projektperiode:** Du kan søge om støtte til projekter, der strækker sig over flere år.

2019-imi Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapiissutit agguarneqartut

2019-IMI AVATANGIISINUT ANINGAASAATEQARFIUP AALLUTAI

Naalackersuisut ukiut tamaasa suliassaqaqarfinnik, Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmiit ukiumoortumik aningaasaliissutinik agguaanermi immikkut ittumik aallunneqartussanik toqqaasassapput. 2019-imi suliassaqaqarfiit pingasuusut uku tapiiffiqineqarnissaanik qinnuteqartoqarsinnaasimavoq:

1. Plastikkinik ikilisaaneq atueqqittarnerlu
2. Aalisarnermi atortunik qimatanik annaasanilluunniit isumaginninneq aamma aalisarfinnik piniariartarfinnillu sallineq
3. Kommunini qamutininik assakaasulinnik atorunnaartunik misiliutaassumik eqqaaneq atueqqittarnerluunniit

Aallutassat immikkut tamarmik 1 mio. koruuninik immikkoortitsivigineqarput. Aningaasat kikkunnilluunniit qinnuteqarfigineqarsinnaapput – qamutininik assakaasulinnik, eqqaanermut atueqqittarnermullu, kommunini misileraalluni suliassatut eqqarsaatigineqartumut aningaasaliissutit kisimik pinnatik.

Naalackersuisut aningaasanit sinneruttut, 12 mio. koruunit, ukiuni tulluuttuni nuna tamakkerlugu ataatsimoortumik eqqakkanut aaqqiissutissamut aningaasaliissuteqarnissamut immikkoortippaat, taannalu qupp. 18-19-imi allaaserineqarpoq.

QINNUTEQARNERUP INGERLASARNERA

2019-imi Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit aningaasanik qinnuteqarnissaq soqutigineqartorujussuusimavoq. Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik qinnuteqaatinik 58-inik, qinnuteqartunit assigiinngitsorpassuarnit, Takussutissiaq 1-imi takutineqartunit tigusaqarpoq. Aningaasat katillugit 9,8 mio. koruunit sinnerlugit qinnutigineqarput.

Avatangiisinut Aningaasaateqarfik ukiumi atuuffimmini siullermi ilisimaneqarlualereersoq paasinarpoq. Kikkut tamarmik qinnuteqarnissamut killigititaasup nallinginnerani Avatangiisinut Aningaasaateqarfik pillugu tusagaqarnissaat qulakkeerniarlugu anguniagaqarfiusumik suliniuteqartoqarsimavoq. Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfimmiit ilaatigut raadiukkut TV-kkullu ilanngussat, aviisitigut allagarsiussat, tusagassiorfinnut nalunaarutit aamma kommuninut paasititsiniaaneq atorneqarsimapput.

Tildeling af tilskud fra Miljøfonden i 2019

MILJØFONDENS FOKUS I 2019

Naalakkersuisut vil hvert år udvælge områder, der vil være særligt fokus på ved tildeling af årets midler fra Miljøfonden. I 2019 kunne der søges om støtte indenfor tre områder:

1. **Minimering og genanvendelse af plastik**
2. **Håndtering af efterladte eller mistede fiskeredskeer og renholdelse af fiske- og fangstpladser**
3. **Kommunale pilotprojekter om skrotning eller genbrug af udtjente køretøjer**

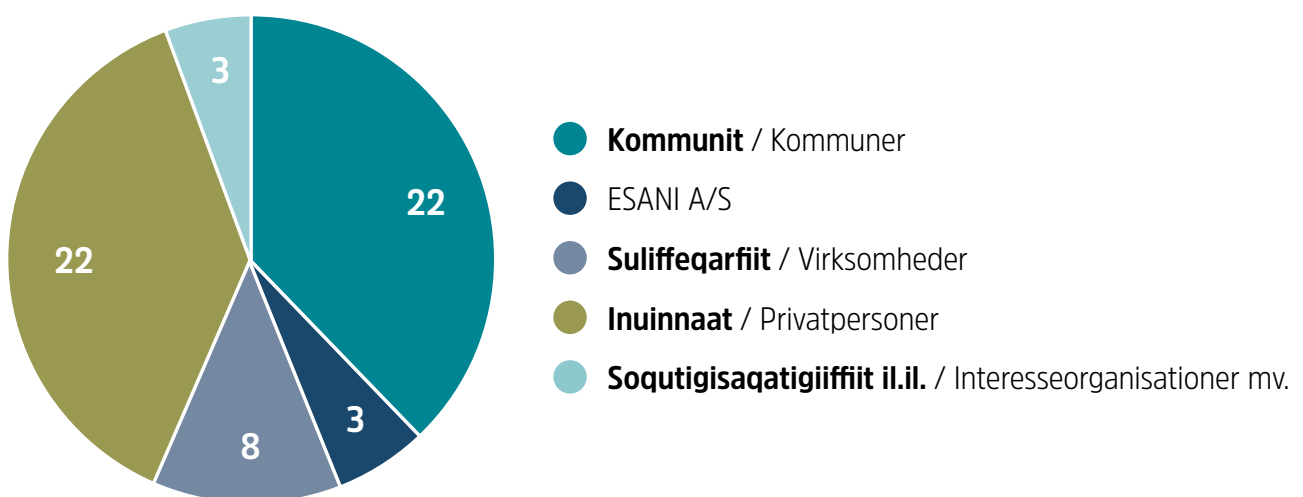
Der blev afsat 1 mio. kr. til hvert fokusområde. Midlerne kunne søges af alle – med undtagelse af puljen til skrotning og genbrug af køretøjer, der var tiltænkt kommunale pilotprojekter.

Naalakkersuisut har reserveret de resterende midler, 12 mio. kr., til de kommende års investeringer i den fælles nationale affaldsløsning, som beskrevet på side 18-19.

ANSØGNINGSPROCES

Der har været stor interesse for at søge midler fra Miljøfonden i 2019. Departementet for Natur og Miljø modtog 58 ansøgninger fra et bredt ansøgerfelt, som vist i Figur 1. Der blev ansøgt om et samlet beløb på over 9,8 mio. kr.

Kendskabet til Miljøfonden ser ud til at være godt allerede i fondens 1. år. Der har været en fokuseret indsats for at sikre, at alle hørte om Miljøfonden inden ansøgningsfristen. Departementet for Natur og Miljø har blandt andet brugt radio- og TV-spots, avisannoncer, pressemeddelelser og information til kommunerne.

Takussutissiaq 1. 2019-imi Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmut qinnuteqartut, qinnuteqarfigineqartunut agguarlugit
Figur 1. Antal ansøgninger til Miljøfonden fordelt på ansøgergrupper, 2019

2019-imi qinnuteqartitsineq imatut ingerlanneqarpoq:

- **8. marts 2019:** Ukiumi aallunneqartussaq aamma qinnuteqarnissamut killigititaq pillugu tamanut ammasumik saqqummiussineq
- **1. maj 2019:** Qinnuteqarnissamut killigititaq
- **10. juli 2019:** Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapiissuteqarnissamik neriorsuutininik agguaassineq

Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfiup siunissami qinnuteqarnissamut killigititaq ukiup ingerlanerani siusinnerusunngorlugu aalajangissavaa. Taamaalilluni ukiumi aningaasaliiffiusumi ataatsimi suliassat amerlanerit aallartinneqarsinnaanissaannut periarfissiisoqassaaq.

AVTAGIISIT PILLUGIT SULIANUT 21-NUT NERORSUUTEQARNEQ

2019-imi suliassanut 21-nut Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapiiffigineqarnissamik neriorsuuteqartoqarpoq. Tabeli 2-mi takutinneqarpoq, taakkunungalua ilaapput:

- **Plastikkiniq ikilisaanissaq atueqqittarnerlu pillugit suliassat arfineq pingasut**

- **Aalisarnermi atortunik qimaannakkanik annaasanilluunniit isumaginninnermi aamma aalisarfinni piniariartarfinnilu saliinermi suliassat arfineq marluk**
- **Kommunimi qamutininik assakaasulinnik atorrunnaartunik eqqaaneq atueqqittarnerluunniit pillugit misiligummik suliassaq ataaseq**
- **Eqqakkanik tamanut tunngasunik suliqaarnissat tallimat**

Aningaasanik kommunit, suliffeqarfiit, inuinnaat il.il. akornanni agguarneqartut Takussutissiaq 2-mi takutinneqartutut inissinneqarput.

Kommunini saviminikunik suliqaarnissamut aningaasaliissutininut qinnuteqaatit ikittuinnaapput. Taamaatumik Naalackersuisut aalajangerput, aningaasaliissutininik sinneruttut qinnuteqaatinut, eqqagassalerinermut tamarmiusunut tunngasunut agguaanniarlugit, taakkunungalua Uummannami kommunip eqqagassalerinermi suliassat ilaatinneqarpoq.

Naalackersuisut qinnuteqaatinik nalilersuinerminni suliassani Avatangiisinut Aningaasaateqarfiup siuner-taanik naammassinneqataanissaq immikkut pingaartippaat, tassanilu suliassat nutaamik suliniutaasinnaapput aammalu kommunini ingerlatsinermi suliassanut nalinginnaasunut ilaasariaqaratik.

Processen for ansøgning i 2019 var:

- **8. marts 2019: Offentliggørelse af årets fokusområder og frist for ansøgning**
- **1. maj 2019: Ansøgningsfrist**
- **10. juli 2019: Tildeling af tilsagn om støtte fra Miljøfonden**

Departementet for Natur og Miljø vil fremadrettet sætte ansøgningsfristen tidligere på året. Det vil give mulighed for, at flere projekter kan sættes i gang samme år, som de tildeles midler.

TILSAGN TIL 21 MILJØPROJEKTER

I 2019 modtog 21 projekter tilsagn om støtte fra Miljøfonden. En oversigt er vist i Figur 2 og omfatter:

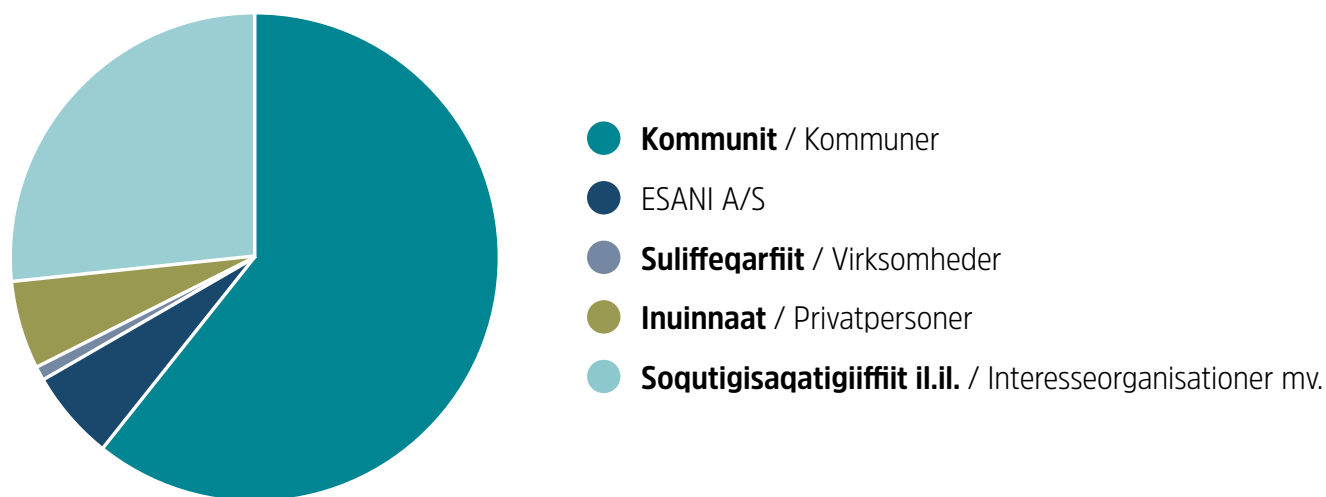
- **8 projekter om minimering og genanvendelse af plastik**
- **7 projekter om håndtering af efterladte eller mistede fiskeredskaber og renholdelse af fiske- og fangstpladser**

- **1 kommunalt pilotprojekt om skrotning eller genbrug af udtjente køretøjer**
- **5 projekter om affald generelt**

Fordelingen af midlerne mellem kommuner, virksomheder, privatpersoner mv. er vist i Figur 2.

Der var kun få ansøgninger til puljen for kommunale skrotprojekter. Derfor valgte Naalakkersuisut at uddele de resterende midler fra puljen til ansøgninger, der handlede om affald generelt, herunder et kommunalt affaldsprojekt i Uummannaq.

I vurderingen af ansøgningerne lagde Naalakkersuisut særlig vægt på, at projekterne skal medvirke til at opfylde Miljøfondens formål, og at der skal være tale om nye tiltag og ikke almindelige kommunale driftsopgaver.

Takussutissiaq 2. 2019-imi Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmut qinnuteqartut, qinnuteqarfigineqartunut agguarlugit¹

Figur 2. Fordeling af Miljøfondens midler mellem ansøgergrupper i 2019¹

¹ 12 mio. koruunit, nuna tamakkerlugu ataatsimoorluni eqqagassalerinermut immikkoortinneqartut ilaatinneqangillat.

¹ De 12 mio. kr., der er reserveret til den fælles nationale affaldsløsning, er ikke inkluderet.

Tabeli 2. 2019-imi Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmi suliat

Table 2. Miljøfondens projekter i 2019

Aningaasaliissutit 1: Plastikkinik atuinermik annikillisaaneq atueqqittarnerlu

Pulje 1: Minimering og genanvendelse af plastik

QINNUTEQARTOQ ANSØGER	SULIASSAQ PROJEKT	SUMIIFFIK STED	TAPIISSUTIT BEVILLING
CSR Greenland	World Cleanup Day	Nuuk	10.000 kr.
Maria Motzfeldt	Eqqaavimmut! Smid det i skralderen!	Qassiarsuk, Narsaq, Qaqortoq, Nanortalik	100.000 kr.
CSR Greenland aamma WWF Verdensnaturfonden / CSR Greenland og WWF Verdensnaturfonden	Ataatsimeersuarneq: Siunissaq plastikkeqanngitsoq? Konference: En plastfri fremtid?	Nuuk	25.000 kr.
ESANI A/S	Assakaasukunik atorunnaartunik misissueqqissaaneq suliaqarnissamullu periaasissanik misileraaneq Analyse og test af metoder til håndtering af udtjente dæk	Hele landet	37.500 kr.
Avannaata Kommunia	Tigooqqaavimmi oqimaalutaavik Brovægt til modtagestation	Ilulissat	300.000 kr.
Avannaata Kommunia	Eqqakkanut eqqaavissuarmi ungalut matorsuarlu Hegn og port til dagrenovationsdump	Uummannaq	67.500 kr.
Avannaata Kommunia	Eqqaavissuarmi ungalut matorsuarlu Hegn og port til dump	Qaanaaq	150.000 kr.
Avannaata Kommunia	Eqqakkanik naqitsisarnermut atortut Udstyr til presning af affald	Aappilattoq, Tasiusaq	146.775 kr.
Katillugit I alt			836.775 kr.

Aningaasaliissutit 2: Aalisarnermi atortunik qimaannakkanik/ annaasanik piiaaneq aamma aalisarfinni piniariartarfinnilu saliineq

Pulje 2: Håndtering af efterladte/mistede fiskeredskaber og renholdelse af fiske- og fangstpladser

QINNUTEQARTOQ ANSØGER	SULIASSAQ PROJEKT	SUMIIFFIK STED	TAPIISSUTIT BEVILLING
Pinngortitaleriffik/ Grøn- lands Naturinstitut, KNAPK, Sustainable Fisheries Green- land	Aalisarnermi atortunik annaasanik amooqqaaneq Bjærgning af mistede fiskeredskaber	Diskobugten	800.000 kr.
Qeqqata Kommunia	Aalisarnermi atortunik annaasanik amooqqaaneq Bjærgning af mistede fiskeredskaber	Maniitsoq	75.000 kr.
Qeqqata Kommunia	Sinerissami aalisarnermut qassutinik/atortunik eqqagassanillu plastikkinik allanik piiaaneq Oprydning af fiskegarn/-redskaber og andet plast- affald langs kysten	Sisimiut, Sarfannguit, Itilleq	110.000 kr.
Avannaata Kommunia	Piniariartarfinni, aalisarfinni, takorniarfusi- masuni tupeqarfinnilu saliineq Oprydningsindsats på fangst-, fiskeri-, turist- og teltpladser	Upernavik	150.000 kr.
Imaatigut assartuussisarfik Ikaartaat Søtransport firma Ikaartaat	Imartani saliineq Renholdelse af havområde	Qeqertarsuaq, Aasiaat	9.800 kr.
Samuel Villadsen	Qassutikunik annaasanik katersuineq Opsamling af tabte spøgelsesgarn	Ilimanaq	10.000 kr.
John Davidsen	Aalisarnermi atortunik eqqakkanillu allanik katersuineq Oprydning af fiskeredskaber og øvrigt affald	Angissat/ Kitsissunnguit (Grønne Ejland)	10.000 kr.
Katillugit I alt			1.164.800 kr.

Aningaasaliissutit 3: Qamutiniq assakaasulinnik atorunnaartunik eqqaaneq atueqqittarnerluunniit

Pulje 3: Skrotning eller genbrug af udtjente køretøjer

QINNUTEQARTOO ANSØGER	SULIASSAQ PROJEKT	SUMIIFFIK STED	TAPIISSUTIT BEVILLING
ESANI A/S	Najukkani saviminikunik igitanik suliaqarsinnaa- nermi periarfissanik misissuineq Undersøgelse af mulighederne for lokal oparbejdning af jern- og metalskrot	Nuna tamakkerlugu	37.500 kr.
Katillugit I alt			37.500 kr.

Eqqagassalerinermi suliassat allat

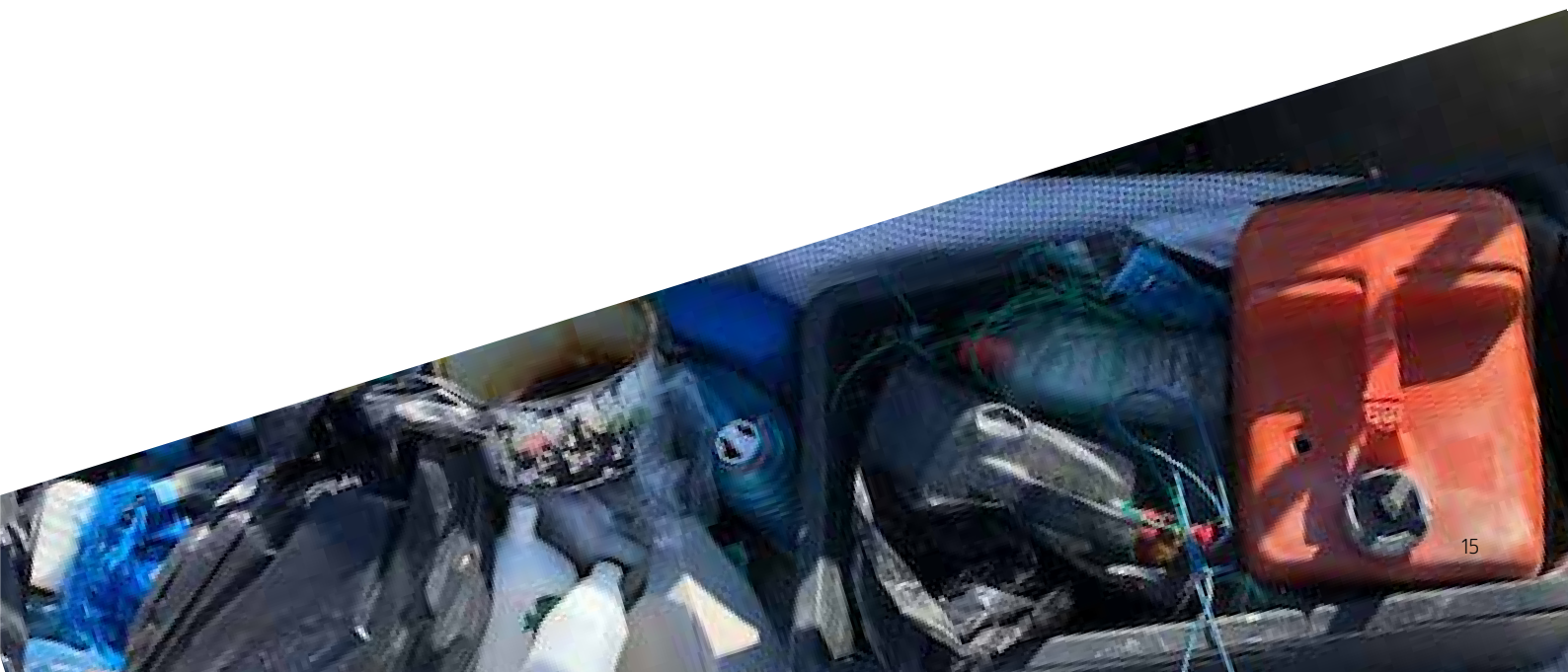
Øvrige projekter om affaldshåndtering

QINNUTEQARTOO ANSØGER	SULIASSAQ PROJEKT	SUMIIFFIK STED	TAPIISSUTIT BEVILLING
ESANI A/S	Illoqarfinni eqqakkanik akunnitsiviusartussani oqimaalutaasarnissamut aaqqiissutissat Vejeløsninger i byer, der skal fungere som affaldshubs	Hele landet	56.250 kr.
Kommune Qeqertalik	Eqqakkanik naqitsisarnermut atortut Udstyr til presning af affald	Qasigiannugit og Iginniarfik	70.500 kr.
Kommune Kujalleq	Nunaqarfinni ikuallaavinnik piaaneq Fjernelse af bygdeforbrændingsanlæg	Igaliku	216.675 kr.
Kommune Kujalleq	Eqqakkanik ulorianaatilinnik immikkoortiterivik Sortering af farligt affald	Kommune Kujalleq	138.938 kr.
Avannaata Kommunia	Eqqaavissuarmi immikkut ittumik salineq Ekstraordinær oprydningsindsats på dumpen	Uummanaq	400.000 kr.
Katillugit I alt			882.363 kr.

NERIORSUUTIT KATILLUGIT

TILSAGN I ALT

2.921.438 kr.

Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmi suliat

Suliassat 2019-imi Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit neriorsuuteqarfigineqartut assigiinngitsorujussuupput. Suliassat ilaasa sularineqarnerini suleqatigiit arlaliusarput, allanilu suliassat inunnit ataasiakkaanit isumagineqartarlutik. Suliassaqarpoq aningaasanik amerlasuunik, aammalu aningaasaleeqataaffigineqarnissamik pisariaqartitsiviusunik, kiisalu suliassat ilaat 10.000 koruunit inorlugit atuilluni ingerlanneqarsinnaapput. Aamma suliassaqarpoq arlalinnik immikkoortulinnik: Tassalu suliassat ataasiakkaat naammassereerput nalunaarusiamillu nassiussisoqareerluni, kiisalu suliassat allat suli piareersarneqarput. Suliassat amerlangaatsiartut aallartinneqareerput, suliassallu ilaat ukiut arlerlugit ingerlanneqartussaallutik.

Suliassaq ataaseq piviusunngunngitsoorpoq. Tassalu Angissani/Kitsissunnguani saliinissaq, 10.000 koruuninik tapiiffigineqarnissamik neriorsuuteqarfiusoq. Suliassat tamarmik naammassineqarsinnaannginnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Taamatut pisoqartillugu aningaasaliisutissat neriorsuutigineqartut Avatangiisinut Aningaasaateqarfik aqutugalugu avatangiisini suliassanut nutaanut agguanneqasapput.

Paasissutissiiffittut isumassarsiorfittullu suliassat tamarmik aammalu nuna tamakkerlugu eqqagasalerinermi ataatsimoortumik aqqiisutissat matuma kinguliani allaaserineqarput.

Miljøfondens projekter

Der er stor variation mellem de projekter, der har modtaget tilsagn fra Miljøfonden i 2019. Nogle projekter gennemføres af flere samarbejdspartnere, mens andre er enkeltmandsprojekter. Der er projekter, der kræver store beløb, også i medfinansiering, mens andre kan gennemføres for under 10.000 kr. Projekterne er også på forskellige stadier: Enkelte projekter er således allerede afsluttet og har indsendt afrapportering, mens andre projekter stadig er i en forberedende fase. En betydelig del af projekterne er igangsat, og nogle projekter vil blive gennemført over flere år.

Et enkelt projekt er ikke blevet til noget. Det er et oprydningsprojekt på Angissat/Kitsissunnguit (Grønne Ejland), der havde fået tilsagn om støtte på 10.000 kr. Det er forventeligt, at ikke alle projekter gennemføres. De midler, der er givet tilsagn om, vil i sådanne tilfælde blive tildelt nye miljøprojekter via Miljøfonden.

Til information og inspiration beskrives hvert projekt og den fælles nationale affaldsløsning i det følgende.

NUNA TAMAKKERLUGU ATAATSIMOORTUMIK EQQAGASSALERINERMI AAQQISSUUTISSAT

Eqqagassalerineq tunngavimmigut allanngoriartorpoq. Siornatigut nuna tamakkerlugu eqqakkat ikuallaavinni minnerusuni eqqaavissuarnilu ikuallanneqartarput. Tamanna arlalinnik ajoqutissartaqarpoq. Taamaattumik Naalackersuisut kommunillu 2018-imi aaqqiissuussinermik nutaamik isumaqatigiissuteqarput, tassalu nuna tamakkerlugu ataatsimoorussamik eqqagassalerinermik taasamik. 2019-imi Avatangiisinut Aningaasaateqarfiup aninggaasaataanit 12 mio. koruunit eqqagassalerinermi aaqqiissutissanut nutaanut ukiuni tulliuuttuni aningaasaliinissamut immikkoortinneqarput.

Nuna tamakkerlugu eqqagassalerinermi ataatsimoorussamik aaqqiissutissani eqqakkat pitsaasumik, aammattaq avatangiisinut peqqissutsimullu isumannaatumik tigooqqarneqartarnissaat isumagineqartarnissaallu qulakkeerneqassaaq. Siunertamut tassunga atugassatut illoqarfinni nunaqarfinnilu tamani tigooqqaavinnik pilersitsisoqassaaq. Tassani eqqakkat tigooqqarneqartassapput immikkoortiterneqartassallutillu, tamatumalu kingorna eqqakkat ikuallanneqarsinnaassapput, poortorneqarsinnaassapput aammalu Sisimiuni Nuummilu eqqaavinnik ikuallaavinnut nutaanut nutaaliaasunut assartuunneqarsinnaassallutik. Eqqakkat allat sapinngisamik atoqqinneqarsinnaassapput, taamaanngippallu isumannaatumik inissinneqarsinnaassallutik. Sisimiuni Nuummilu eqqakkanut akunnittarfik (inersuit inissiiffissat) 2020-mi septembarimi ingerlalnissaminnut piareernissaat naatsorsuutigineqarpoq. Sisimiuni ikuallaavissap nutaap 2022-mi septembarimi atulernissaa naatsorsuutigineqarpoq, kiisalu Nuummi ikuallaavissap nutaap 2023-mi septembarimi atulernissaa naatsorsuutigineqarluni. Qaqortumi, Maniitsumi Aasiannilu

uuliakunik eqqaavinnik pilersitsisoqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq, taakkunanilu uuliakut isumannaatumik passunneqarnissaat kiisalu atorneqarnissaat qulakkeerneqartassaaq.

Nuna tamakkerlugu eqqagassalerinermi ataatsimoorussamik aaqqiissutissat kommunit eqqagassalerinermi ingerlatseqatigiiffianit, ESANI A/S-imit, kommuninit 2019-imi marsimi pilersinneqartumit ingerlanneqassapput. 2019-imi decembarimi Avannaata Kommunua aalajangerpoq, nuna tamakkerlugu eqqagassalerinermi aaqqiissutissanut ilaanissaq kissaatigineqanngitsoq. Kommunit sinneri suleqatigiinnermi ingerlaqqissapput.

Eqqagassalerinerup nutaap ilusissaa aningaasaliissutissanik amerlasuunik pisariaqartitsiviuvog, taakkununngalu Naalackersuisut kommunillu suleqataasut matussusiiniarlutik aningaasaliissapput. Naalackersuisut 2018-imi 6 mio. koruunit ESANI A/S-ip sanaartugassani suliassaasa ilaannut tapiissutissatut immikkoortippaat. 6 mio. koruuninit taakkunanga 1.511.000 mio. koruunit 2019-imi Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit pissarsiarineqarput. 2019-imi Naalackersuisut Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit 10.489.000 koruunit immikkoortinneqaaqqipput, taamaalillunilu 2019-imi katillugit 12 mio. koruunit sipaarneqarput. Aamma 2020-mi Naalackersuisut Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit 10 mio. koruunit immikkoortinneqassapput. Aningaasat, Naalackersuisut maannamut nuna tamakkerlugu eqqagassalerinermi ataatsimoorussamik aaqqiissutissanut immikkoortitaat Tabeli 3-mi takutinneqarput.

DEN FÆLLES NATIONALE AFFALDSLØSNING

Affaldsområdet er under grundlæggende forandring. Tidligere er affald blevet bortskaffet på mindre forbrændingsanlæg og på dumpene over hele landet. Det er der en række ulemper ved. Naalakkersuisut og kommunerne blev derfor i 2018 enige om en ny organisering, den såkaldte fælles nationale affaldsløsning. Der er i 2019 reserveret 12 mio. kr. af Miljøfondens midler til de kommende års investeringer i den nye affaldsløsning.

Den fælles nationale affaldsløsning skal sikre, at affald modtages og håndteres på en effektiv måde, der også er miljø- og sundhedsmæssig sikker. Til det formål skal der oprettes modtagestationer i alle byer og bygder. Her modtages og sorteres affaldet, hvorefter det affald, der kan forbrændes, pakkes og transporteres til nye moderne affaldsforbrændingsanlæg i Sisimiut og Nuuk. Det øvrige affald skal så vidt muligt genanvendes og ellers deponeres forsvarligt. Affaldshotellet (opbevaringshallen) i Sisimiut og Nuuk forventes klar til drift i september 2020. Det nye forbrændingsanlæg i Sisimiut forventes at kunne tages i brug til september 2022, mens det nye forbrændingsanlæg i Nuuk forventes i drift til september 2023. Der forventes etableret spildoliean-

læg i Qaqortoq, Maniitsoq og Aasiaat, der skal sikre en hensigtsmæssig håndtering samt udnyttelse af spildolie.

Den fælles nationale affaldsløsning skal drives af det fælles kommunale affaldsselskab ESANI A/S, som kommunerne har oprettet i marts 2019. Avannaata Kommunian har i december 2019 besluttet, at de ikke ønsker at være en part i den nationale affaldsløsning. De øvrige kommuner fortsætter samarbejdet.

Den nye indretning af affaldsområdet vil kræve betydelige investeringer, som både Naalakkersuisut og de deltagende kommuner skal bidrage til at dække. Naalakkersuisut har i 2018 afsat 6 mio. kr. til støtte til ESANI A/S' detailprojektering af de nye anlæg. Af de 6 mio. kr. er 1.511.000 kr. hentet fra Miljøfonden i 2019. I 2019 har Naalakkersuisut reserveret yderligere 10.489.000 kr. fra Miljøfonden, så der i 2019 samlet er sparet 12 mio. kr. op. Naalakkersuisut reserverer også 10 mio. kr. fra Miljøfonden i 2020. En oversigt over de midler, Naalakkersuisut indtil videre har afsat til den fælles nationale affaldsløsning, er vist i Tabel 3.

Tabel 3. Naalakkersuisut aningaasat, nuna tamakkerlugu eqqagassalerinermi ataatsimoorussamik aaqiissutissanut aningaasaliinissamut immikkoortitaat

Tabel 3. Naalakkersuisuts afsatte midler til investeringer i den fælles nationale affaldsløsning

	Mio. kr.
2018-imi tapiissutit Tilskud i 2018	4,489
2019-imi immikkoortitat (1.511.000 kr. + 10.489.000 kr.) Reserveret i 2019 (1.511.000 kr. + 10.489.000 kr.)	12,0
2020-mi immikkoortitat Reserveret i 2020	10,0
Eqqagassalerinermi aaqiissutissanut nutaanut tapiissutit katillugit Samlet tilskud til ny affaldsløsning	26,489

PINNGORTITAMI PLASTIKKIT ANNIKINNERUSUT

Plastikkitt eqqakkani pinngortitamiittuni aammalu illoqarfinniittuni akuusorujussuupput. Puussiat plastikkitt, cigaritsit kimmivikui, milluaatit il.il. sumi tamaaniittut kusanangillat. Aammalu sulii ajorneruvoq, plastikkinik mingutsitsineq uumasunut ajoqutaamat, uumasut plastikkitt nerisassanut paarlaattaramikkitt, imaluunniit plastikkitt sequmillutik imaani mikroplastitut siaruartarmata.

Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit sulianut tapiissutaasartut ilaatigut plastikkinik mingutsitsinermik killilersuinissamut periarfissanik ilisimasaqarnermik annertutitseqataassapput – plastikkitt eqqakkat amerlassusiinik ikilisaanermi aammalu plastikkitt eqqakkat isumannaatsumik eqqarneqarnissaannik qulakkeeriniarnermi.

MINDRE PLASTIK I NATUREN

Plastik udgør en stor del af det affald, der findes i naturen og ses i bybilledet. Det ser ikke pænt ud, at der er plastikposer, cigaretskod, sugerør mv. rundt omkring. Endnu værre er det, at plastikforureningen skader dyrelivet, eksempelvis når dyr forveksler plastik med mad, eller når plastik nedbrydes og spredes i havet som mikroplast.

Miljøfondens støtte til projekter skal blandt andet medvirke til at øge viden om mulighederne for at begrænse plastikforureningen – både for at reducere mængderne af plastikaffald og for at sikre, at plastikaffaldet bortskaffes på en hensigtsmæssig måde.

NUUMMI WORLD CLEANUP DAY

21. september 2019-imi "World Cleanup Day" ingerlanneqarpoq. Ulloq taanna nunarsuarmi saliiviuvoq, nunarsuaq tamakkerlugu sullissisut eqqakkanik piaanissamik pitsaasumillu isumaginninnissamut aallussivigisaat. Ukioq manna Nuummi peqataasoqarpoq – CSR Greenlandip Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapiiffiqineqarluni suliniuteqarneratigut. Kisiannili silarlunnera pequtugalugu aqqissuussineq 22. september 2019-imut nuunneqarpoq.

Nuummi Nuup saavata sineriaani eqqakkat 55 kg-t sinnerlugit oqimaassusillit katersorneqarput. Eqqakkat suussusii malillugit immikkoortiterneqarput oqimaalutarneqarlutillu. Eqqakkat amerlanersaat plastikkiupput. Inerner Nordic Coastal Cleanup-imi nunat avannarliit attaveqaataannut nalunaarutigineqarput.

WWF Verdensnaturfonden-ip aqqissuussineq filmililaraa. Filmi nittartagaq www.wwf.dk aqqutigalugu isiginnaarneqarsinnaavoq.

Nunarsuarmi inuit 20 mio.-t missaanniittut nunani nunallu immikkoortuinit 179-init World Cleanup Day 2019-imut peqataapput.

CSR Greenlandip aqqissuussinermi misilittakkat saliinermik aqqissuussinernut malitassamik atuakiornermi atorpai. Atuakiaq malitassaq atorlugu nuna tamakkerlugu soqutiginnittut 19. september 2020-mi World Cleanup Day-imut tullermut peqataanissaat ajornannginnerulersinneqassaaq.

WORLD CLEANUP DAY I NUUK

Den 21. september 2019 var det "World Cleanup Day". Det er en international oprydningsdag, hvor aktører over hele verden sætter fokus på oprydning og god håndtering af affald. I år deltog Nuuk – på initiativ fra CSR Greenland og med støtte fra Miljøfonden. På grund af dårligt vejr blev arrangementet dog flyttet til den 22. september 2019.

Der blev samlet over 55 kg affald langs kysten ved Kolonihavnen i Nuuk. Affaldet blev sorteret i forskellige typer og vejret. Størstedelen af affaldet var plastik. Resultaterne er blevet indrapporteret til det nordiske netværk Nordic Coastal Cleanup.

WWF Verdensnaturfonden filmede arrangementet. Filmen vil kunne ses på hjemmesiden www.wwf.dk.

Verden over deltog omkring 20 mio. mennesker fra 179 lande og territorier i World Cleanup Day 2019.

CSR Greenland bruger erfaringerne fra arrangementet til at lave en drejebog for oprydningsarrangementer. Drejebogen skal gøre det nemt for interesserede over hele landet at deltage i næste World Cleanup Day den 19. september 2020.

EQQAAVIMMUT!

Pinngortitap paarinissaa meeqqat nuannarisorujussuaat. Tamanna Maria Motzfeldt-ip suliniummik "Eqqaavimmu!" ingerlatsinermini paasivaa. 2019-imi aasakkut Maria Motzfeldt Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapiiffigineqarluni Qassiarsummi, Narsami, Qaqortumi Nanortalimmilu meeqqanik katillugit 128-nik eqqagassalerinissaq pillugu ilinniartitsivoq.

Ilinniartitsineq plastikkit pinngortitamut uumasunullu ajoqutaasumik sunniuteqartarnerinut tunngasuvoq. Tassani oqaloqatigiilluarneq, pinnguaqatigiinneq sammisaqartitsinerlu akuleriissineqarput. Eqqakkanik katersuisoqarpoq, aammalu eqqakkat assigiingitsut, soorlu cigaritsit kimmivikui milluartaatillu qanoq sivisutigisumik pinngortitami arroriartarnersut, pinngortitamiikkaangattalu eqqakkat qanoq iliorluta isumagisinnaanerigut oqaloqatigiissutigineqarput.

Meeqqat allagartarsualiorput, allanut isumassarsiorfittut – minnerunngitumillu inersimasunut asannitumik kaammattuutit – nivingartiterneqartunik.

SMID DET I SKRALDEREN!

Børn synes, det er sejt at passe på naturen. Det har Maria Motzfeldt erfaret med projektet "Smid det i skralderen!". I sommeren 2019 har Maria Motzfeldt med støtte fra Miljøfonden undervist i alt 128 børn i håndtering af affald i Qassiarsuk, Narsaq, Qaqortoq og Nanortalik.

Undervisningen handlede om plastikkens skadelige virkninger på natur og dyreliv. Den var en kombination af gode snakke, leg og aktiviteter. Der blev samlet affald og talt om, hvor lang tid det tager for naturen at nedbryde forskellige slags affald, fx cigaretskod og sugerør, og hvordan vi håndterer affald, når vi er i naturen.

Børnene lavede plakater, der er hængt op til inspiration for andre – og ikke mindst som kærlige opfordringer til de voksne.

SULIFFEQARFIIT SIUNISSAMUT PLASTIKKEQANNGITSUMIK ISUMASSARSIOQATIGIISSAPPUT

Kalaallit suliffeqarfii qanoq iliorlutik plastikkinik tikisitsisarnerminnik atuinerminnullu killilersuisinnaapat? Tamanna CSR Greenlandip WWF Verdensnaturfonden suleqatigalugu, aammalu Avatangiisinut Aningaasaateqafimmit tapiiffiqineqarluni aallunniarppaa.

Taamaattumik 2020-mi januaarimi kalaallit suliffeqarfiutaat plastikkinik suliaqarnissamut sammisaqartinneqarput. Sammisaqartitsinermi suliffeqarfiit plastikkinik atuinermik annikillititsiniarlutik suliniutiminni misilittakkat pillugit avitseqatigiipput.

CSR Greenland aamma WWF Verdensnaturfonden ilanngussanik inassuteqaatinillu, aqqissuussinermi saqqummiunneqartunik, Naalakkersuisunut ingerlateqqitassaminnik katersuiniarput.

VIRKSOMHEDER SKAL INSPIRERE HINANDEN OM EN PLASTFRI FREMTID

Hvad kan grønlandske virksomheder gøre for at begrænse deres import og forbrug af plastik? Det vil CSR Greenland sætte fokus på sammen med WWF Verdensnaturfonden og med støtte fra Miljøfonden.

Derfor er der i januar 2020 afholdt en workshop for grønlandske virksomheder om håndtering af plastik. Virksomhederne delte på workshoppen deres erfaringer med indsatser i forhold til at nedbringe brugen af plastik.

CSR Greenland og WWF Verdensnaturfonden vil samle de bidrag og anbefalinger, der er kommet frem til arrangementet, for at kunne dele dem med Naalakkersuisut.

ASSAKAASUKUT QANOQ ILIORLUTA ATORSINNAVAGUT?

Assakaasukorpassuarnik eqqaavissuarni tigooqqaasoqartarpoq. Ikuallanneqassappata kommunit assakaasukunik agguinissamut eqqortunik atortoqarnissaat pisariaqarpoq. Aamma assakaasukunik utertitsisarnermik, Danmarkimi atorneqartumik atuutsitsisoqalersinnaaneranut periarfissat suunersut misissuisoqarpoq.

ESANI A/S Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapiiffigineqarluni assakaasukut najukkami qanoq iliorluni atorneqarsinnaanerinik, imaluunniit qanoq iliorluni pitsaanerusemik ikuallanneqarsinnaasunnngorlugit mikisunnngorlugit aggorneqarsinnaanerinik misissuivoq. Aamma assakaasukunik utertitsisarnermik, Danmarkimi atorneqartup assinganik atuutsitsilernissamut periarfissat suunersut misissuifigineqarpoq.

Misissueqqissaarnerup 2020-mi naammassinissaa naatsorsuutigineqarpoq.

HVORDAN KAN VI BRUGE GAMLE DÆK?

Gamle dæk modtages i stort antal på dumpene. Hvis de skal brændes, kræver det, at kommunerne har det rette udstyr til at skære dækkene i mindre stykker.

ESANI A/S undersøger med støtte fra Miljøfonden, hvordan udtjente dæk kan genanvendes lokalt, eller hvordan de bedst kan deles i mindre stykker, der kan brændes. Det undersøges også, hvilke muligheder der er for at indføre et retursystem for dæk som det, der findes i Danmark.

Analysen forventes færdig i 2020.

MAANNA ILULISSANI EQQAKKAT OQIMAALUTARNEQARSINNAALERPUT

Avannaata Kommunia aamma Avatangiisinut Aningaasaateqarfik Ilulissani eqqaavissuarmi oqimaalutaavimmuut angisuumut aningaasaliipput. Oqimaalutaaviuvoq ikaartarfiusaq, qamutit assakkasullit qaqqiffigalugu eqqakkanik eqqaavissualiaataminnik oqimaalutaavigisinnaasaat.

Oqimaalutaavik 2019-ip naanerani ikkunneqarpoq. Tamatuma kingunerisaanik kommunit eqqakkat oqimaalutarsinnaalerpai, aammalu eqqakkat assigiinngitsut eqqaavissualiaanneqartut qanoq annertutiginersut pitsaanerusumik takusinnaalerlugit. Taamaalilluni eqqakkat aqukkuminarnerulerput aaqqis-suukkuminarnerulerlutillu, taamaalillunilu eqqakkat assigiinngitsut immikkoortisimaneqarsinnaalerput.

Oqimaalutaavik ikaartarfiusaq Ilulissani eqqaavissuarmi tigooqqaavimmik pilersitsinissamut alloriarneruvoq siulleq. Tassani illoqarfimmit eqqakkat tigooqqarneqartassapput, aammalu atoqqitassanngorlugit, ikuallatassanngorlugit inissiivinniluunniit nakkutigisani uninngatinneqartussanngorlugit ingerlateqqinneqartassallutik.

NU KAN AFFALDET I ILULISSAT VEJES

Avannaata Kommunia og Miljøfonden har investeret i en stor vægt til dumpen i Ilulissat. Det er en brovægt, som køretøjer kan køre op på for at få vejjet det affald, de kommer med til dumpen.

Vægten blev monteret i slutningen af 2019. Det betyder, at kommunen nu kan veje affaldet og få et bedre overblik over, hvor store mængder af de forskellige typer affald der leveres til dumpen. Det gør det lettere at holde styr på affaldet og organisere dumpen, så de forskellige affaldstyper holdes adskilt.

Den nye brovægt er et godt første skridt mod etablering af en modtagestation ved dumpen i Ilulissat. Her skal byens affald modtages og enten sendes videre til genanvendelse, sendes til forbrænding eller opbevares på et kontrolleret deponi.

UUMMANNAMI QAANAAMILU ANGERLARSIMAFFINNIIT EQQAKKAT UNGALUNEQASSAPPUT

Uummannami eqqakkat – minnerunngitsumillu plastikkit – eqqaavissuup avataanut annertuumut siaruartarnerat unammillernartinneqarpoq. Tamanna ilaatigut eqqakkat anorimit tinginneqartarnerini pisarpoq. Pinngortitamut tujorminarsaataanerat kisimi ajornartorsiutaanngilaq, kisiannili aamma eqqakkat ilaat imeqarfiup killeqarfiata iluanut pisarput imaluunniit tatsimut imeqarfimmut toqqaanartumik tinginneqartarlutik. Tamanna imermik imigassamik mingutsitsinissamut ulorianartorsiortitsivoq.

Maanna Avannaata Kommunia Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapiiffigineqarluni Uummannami angerlarsimaffinnit eqqakkanut eqqaavissuup ungalulersorneqarnissaanik suliaqarpoq. Qaanaami eqqaavissuup ungaluisa assingi ikkussorneqassapput. Eqqakkat ikuallatassanngorlugit assartuunneqarnissaminut piareernissaasa tungaanut ungalut eqqakkanik ataatsimoortitsisussaapput.

AAPPILATTUMI TASIUSAMILU EQQAKKAT BALLE-NUT NAQINNEQARTASSAPPUT

Nuna tamakkerlugu eqqagassalerinermi aaqqiissutissami nutaami eqqakkat ikuallatassat tamarmik Nuummumut Sisimiunulluunniit nassiunneqartarnissaat qitiutinneqassaaq. Taamaattumik kommunit eqqakkanik, illoqarfinniit nunaqarfinniillu Nuummumut Sisimiunulluunniit nassiunneqartussanik immikkoortiterisarnermi poortuisarnermilu periaasissanik pitsaasunik pilersitsiortorput.

Avannaata Kommunia Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapiiffigineqarluni nunaqarfinni Aappilatumi aamma Tasiusami balle-nut naqitsissutinut marlunnut aningaasaliivoq. Balle-nut naqitsissutit eqqakkanik ikuallassinnaasunik balle-nut, ajornanngitsumik nunaqarfinniit umiarsuakkut assartorneqarsinnaasunut naqitsinermut atorineqartassapput.

Avannaata Kommuniata balle-nut naqitsissutit 2020-mi aasakkut nunaqarfinnut apuunnissaat naatsorsuutigaa. Avannaata Kommunia 2019-imi decembarimi nalunaarpoq, nuna tamakkerlugu eqqagassalerinermi aaqqiissutissanut peqataanissani kissaatiginagu. Tassunga taarsiullugu Avannaata Kommunia aaqqiissutissamik sumik pilersitsiniarnersoq maannarpiaq inissinneqanngilaq.

DAGRENOVATION INDHEGNES I UUMMANNAQ OG QAANAAQ

I Uummannaq har der været udfordringer med, at affald – ikke mindst plastik – bliver spredt over et område udenfor dumpen. Det sker blandt andet, fordi affaldet bliver taget med af vinden. Det er ikke kun et problem, fordi det skæmmer naturen, men også fordi en del af affaldet ender i vandspærre-zonen eller direkte i drikkevandssøen. Det giver risiko for forurening af drikkevandet.

Avannaata Kommunia er nu med støtte fra Miljøfonden i gang med at opsætte et hegn om dagrenovationsdumpen i Uummannaq. Der vil blive opsat hegn på samme måde på dumpen i Qaanaaq. Hegnet skal holde affaldet samlet, indtil det er klar til at blive transporteret til forbrænding.

AFFALD SKAL PRESSES TIL BALLER I AAPPILATTOQ OG TASIUSAQ

Som et centralt element i den nye nationale affaldsløsning skal affald, der skal brændes, sendes til Nuuk eller Sisimiut. Kommunerne er derfor i gang med at indføre effektive måder at sortere og pakke affald, så det kan udsendes fra byer og bygder til Nuuk eller Sisimiut.

Avannaata Kommunia har med støtte fra Miljøfonden investeret i to ballepressere til bygderne Aappilattoq og Tasiusaq. Ballepresserne skal bruges til at presse forbrændingsegnet affald sammen til baller, der nemt kan transporteres med skib ud af bygderne.

Avannaata Kommunia forventer, at ballepresserne kommer til bygderne i sommeren 2020. Avannaata Kommunia har i december 2019 meldt ud, at de ikke ønsker at være med i den nationale affaldsløsning. Det er i skrivende stund uafklaret, hvilken løsning Avannaata Kommunia vil etablere i stedet for.

AALISARNERMI PINIARNERMILU ATORTUNIK SALIINISSAQ

Naalackersuisut nunami immamilu aalisarnermi piniarnermilu atortunit eqqagassat killilersorniarlugit suliniutinik ingerlatsipput. Avatangiisinut Aningaasaateqarfik aqutigalugu suliassanut tapersersuinermik saniatigut Naalackersuisut aamma qassutaarsiutinik, bundgarninik piniarnermilu atortunik qimaannakkanik il.il. paaaniarluni suliniuteqarnissamut pilersaaruserput.

Aalisarnermi piniarnermilu atortut annaasat qimaannakkalluunniit piiarnissaannut pissutissaqarluarpoq. Nunatsinni eqqakkanit annertuumik nassaassaapput, aammalu aalisartunut, piniartunut, uumasunut pinngortitamullu arlalinnik kingunerluuteqartarput. Assersuutigalugu aalisakkanut qassutit aalisarfinni innarliisnaapput, atortut nutaat qassutikunik nissisarmata. Aamma qassutaarsiutit pisaqartarput, tassalu aalisakkat uumasullu allat qassutinit pisarineqartarput, qassutillu pisaajarneqartaratik. Tamatuma saniatigut aalisakkanut qassutit ningittakkallu nylonit aqerlutallit aanniarneri ajornakusoor-taramik immami avatangiisinut mingutsitsisarput.

OPRYDNING AF FISKE- OG FANGSTUDSTYR

Naalakkersuisut er i gang med en indsats for at begrænse affald fra fiske- og fangstudstyr på land og i havet. Udover at støtte projekter via Miljøfonden, arbejder Naalakkersuisut også med en indsatsplan for oprensning af spøgelsesgarn, bundgarn og efterladte fangstredskaber mv.

Der er god grund til at fjerne mistet eller efterladt fiske- og fangstudstyr. Det udgør en betydelig del af det affald, der findes her i landet, og har en række negative konsekvenser for både fiskere, fangere, dyr og natur. Fiskenet kan eksempelvis ødelægge fiskepladser, fordi nye redskaber hænger fast i de gamle net. De giver også anledning til spøgelsesfiskeri, dvs. at fisk og andre dyr i havet fanges i nettene, uden nettene bliver tømt. Fiskenet og -liner forurener desuden havmiljøet med svært nedbrydeligt nylon og bly.

QEQERTARSUUP TUNUANI AALISARNERMI ATORTUNIK ANNAASANIK QALLUINEQ

Pinnngortitaleriffik, KNAPK aamma Sustainable Fisheries Greenland suleqatigiillutik, Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit taperneqarlutik Qeqertarsuup Tunuani aalisarnermi atortunik annaasanik amooqqaaniarput. Imartat amooravissat najukkami aalisartut suleqatigalugit toqqartorneqassapput.

Pinnngortitaleriffiup ilisimatusarnermut umiarsuaa, Sanna, suliassamut naleqqutissasoq naatsorsuutigineqarpoq. Umiarsuarmiit immap naqqa aalisarnermi atortunik annaasanik ujarlerfigalugu videoliarinqassaaq assilisaarneqarlunilu.

Suliassaq ukiuni marlunni ingerlanneqassaaq. Amooraanissarpiaap 2020-mi ingerlanneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Tamatuma kingorna angusat misissoqqissaarneqassapput ingerlateqqinneqassallutillu.

IMMAP NAQQANIIT AALISARNERMUT ATORTUNIK PIIAANERMI NORGEMIUT PERIAASII MISILERARNEQARPUP

Qeqqata Kommuniani qassutaarsiutit aalisakkanik pisaqartartut suliniutigineqarput. Kommuni suliniummik, Kangaamiut aamma Maniitsup akornanni kangerlummi Kangerlussuatsiami aalisarnermik atortunik immap naqqaniit piaanissamut tunngasumik ingerlataqarnissamut Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapiiffigineqarpoq.

Kommunimiit siusinnerusukkat aalisarnermut atortunik imaanit paaalluni misiliisimagaluarpoq, tamannali ajornakusoortoq paasinarsisimavoq. Taamaattumik kommunip suliame tassani Norgemi Aalisarnermut Pisortaqarfik, suliassaqarfimmi misilittagaqarluartoq suleqatigineqarpoq. Tassangaanniit assersuutigalugu oqummersat atortullu suut atorneqarsinnaanersut ilisimaneqarput.

Aamma kommunip Clean Nordic Oceans, Royal Greenland, Maniitsoq Fish najukkamilu aalisartut peqatigiiffiat suleqatigai.

Suliassap 2020-ip ukiata affaani siullermi ingerlanneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

BJÆRGNING AF TABTE FISKEREDSKABER I DISKOBUGTEN

Grønlands Naturinstitut, KNAPK og Sustainable Fisheries Greenland vil med støtte fra Miljøfonden samarbejde om at bjærge tabte fiskeredskaber i Diskobugten. De relevante havområder vil blive udpeget sammen med lokale fiskere. Grønlands Naturinstituts forskningskib, Sanna, forventes at være ideel til opgaven. Fra skibet kan der bruges video- og billedoptagelser af havbunden til at finde de tabte fiskeredskaber.

Projektet gennemføres over to år. Selve bjærgningen forventes gennemført i 2020. Derefter skal resultaterne analyseres og formidles.

NORSKE TEKNIKKER AFPRØVES TIL FJERNELSE AF FISKEREDSKABER FRA HAVBUNDEN

Qeqqata Kommunia vil gøre en indsats mod spøgelsesfiskeri. Kommunen har fået støtte fra Miljøfonden til et projekt, der handler om at rense havbunden for fiskeredskaber i fjorden Kangerlussua-tsiaq (Evighedsfjorden) mellem Kangaamiut og Maniitsoq.

Kommunen har tidligere forsøgt at fjerne fiskeredskaber fra havet, men det viste sig at være svært. Derfor samarbejder kommunen i dette projekt med Fiskedirektoratet i Norge, der har gode erfaringer på området. De ved eksempelvis, hvilke kroge og andet udstyr det er praktisk at bruge.

Kommunen samarbejder også med Clean Nordic Oceans, Royal Greenland, Maniitsoq Fish og de lokale fiskerforeninger.

Projektet forventes gennemført i 1. halvdel af 2020.

UNESCO-P SUSASSAQARFIATA SINERIAANI SALIINISSAQ

Aalisartut, piniartut, najugaqartut takornariallu Sisimiut, Sarfannguit Itillillu sineriaanniineq nuannerisaraat. Ajoraluartumik tamanna sumiiffiup eqqagaqangaatsialerneranik kinguneqarpoq.

Qeqqata Kommunia Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapiiffigineqarluni sinerissat sinerlugit immikkut ittumik saliinermik ingerlataqarpoq – pingaartumik aalisarnermut piniarnermullu atortut piiarneqarnissaat siunnerfigineqarluni. Saliineq 2019-imi septembarimi sapaatit akunnerini marlunni ingerlanneqarpoq.

Ullut suliffiusut qulit ingerlanerini kommunimi sulisut sisamat eqqakkanik 4.320 kg-nik aalisakkanullu karsinik 162-inik katersuipput. Eqqakkanit amerlasuut aalisarnermut atortukuupput, soorlu qassutit, allunaasat aalisakkanullu karsit, kisiannili aamma ikinnerusut plastikkiupput, soorlu poortuutikut, aaqqatit gummit, timmiarsuutit imassakui aamma puussiat plastikkit. Aamma umiatsiaaqqat pullattakkat qaarnikut sisamat peerneqarput.

Suliassami UNESCO-p susassaqqarfiatut toqqarneqaqqammersumi, Aasivissuit – Nipisat, sinerissat najugaqartunut takornarianullu pilerinartunngortinneqarnissaat siunertarineqarpoq. Tamatuma peqatigisaanik kommunimit suliassami inuit ataasiakkaat atukkaminik saliisarnissamut akisussaaffeqarnerat takutinniarneqarpoq.

Suliassaq tunngavigalugu suliap aallartinnerata kingunerisaanik WWF Verdensnaturfonden Wageningen University & Research-imit aamma Aarhus Universitetimit ilisimatusartut suleqatigalugit sammisagartitsivoq. Ilisimatusartut Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik peqatigalugu eqqakkat kommunimit katersorneqartut misissoqqissaarneqarnerini suleqataapput. Maannamuugallartoq angusat takutippaat, eqqakkat amerlanersaat kangerlummi eqqaanilu silami sammisaqarnernut, soorlu aalisarnernut, aallaaniarnernut qamuterallannillu angalanernut atatillugu pinngortuusut. 2020-p ingerlanerani misissueqqissaarneq tunngavigalugu nalunaarusiortoqassaaq. Eqqakkat nasaarineqartut qanoq iliorluni ikilisarneqarsinnaanersut maanna Qeqqata Kommunianit misissuiffigineqarpoq.

OPRYDNING PÅ KYSTER VED UNESCO-OMRÅDE

Det er populært blandt både fiskere, fangere, lokale og turister at opholde sig langs kysterne ved Sisimiut, Sarfannguit og Itilleq. Desværre har det medført, at der har været en del affald i området.

Qeqqata Kommunia har med støtte fra Miljøfonden gennemført en ekstraordinær oprydningsindsats langs kysterne – med særligt fokus på oprydning af fiske- og fangststudstyr. Oprydningsindsatsen foregik i to uger i september 2019.

I løbet af 10 arbejdsdage indsamlede kommunens fire medarbejdere 4.320 kg affald og 162 fiskekasser. En stor del af det indsamlede affald var gamle fiskeredskaber, som garn, tovværk og fiskekasser, men også mindre plastfraktioner, som emballage, gummihandsker, hylstre fra haglpatroner og plastikposer. Der blev også fjernet fire punkterede gummibåde.

Formålet med projektet har været at gøre kysterne nær det nyudpegede UNESCO-område Aasivisuit-Nipisat attraktivt for lokale og turister. Samtidig vil kommunen med projektet sætte fokus på den enkeltes ansvar for at rydde op efter sig selv.

Projektet har givet anledning til, at der efterfølgende er blevet gennemført en workshop af WWF Verdensnaturfonden sammen med forskere fra Wageningen University & Research og fra Aarhus Universitet. Forskerne deltog sammen med Departementet for Natur og Miljø i at analysere en del af det affald, kommunen havde indsamlet. De foreløbige resultater viser, at det meste af affaldet kommer fra lokale kilder i forbindelse med udendørsaktiviteter i og omkring fjorden, fx fiskeri, jagt og sne-scooterkørsel. Der vil i løbet af 2020 blive udarbejdet en rapport på baggrund af analysen. Qeqqata Kommunia ser nu på, hvad man kan gøre for at reducere den type affald, der er fundet.

UPERNAVIUP EQQAANI AALISARFINNI, PINIARFINNI TAMMAARSIMAARFINNILU SALIINISSAQ

Avannaata Kommuniata Upernavimmi innuttaasuniit ilisimavaa, illoqarfiup eqqaani aallarsimaartarfinni, aalisarnermut, piniarnermut tammaarsimaarnermullu atorneqartartuni saliisoqarnissaa pisariaqartinneqartoq. Kommuni saliinissamut Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapiiffigineqarpoq.

Kommunimi pingaartumik Aqqusaarsuup iterlaani, siusinnerusukkut innuttaasunit takornarianillu ornigannaarineqarsimasumi eqqakkanik piaanissaq pingaartinneqarpoq. Ornigannaarineqaqqilissaaq, tamatumunngalu peqatigitillugu kommunip neriuutigaa, suliassami innuttaasut pinngortitami avatangiisinut pingaartitsillutik pissusilersornerunissamut isumassarsiortinneqassasut.

Saliinissap 2020-mi aasaanerani ingerlanneqarnissaa pilersaarutigineqarpoq.

AALISARTUT ILIMANAP EQQAANI QASSUTAARSIUTINIK PIAANIARPUP

Samuel Villadsen aalisartuuvooq, aammalu Ilimanap eqqaani immami aalisakkanut qassuterpassuit qimaannakkat annaasalluunniit takusarpai. Taakku iliuuseqarfiginiarpai.

Avatangiisinut Aningaasaateqarfik Samuel Villadsenip aalisakkanut qassutikunik piaanarluni suliniutaanut tapersiinissamik neriorsuuteqarpoq.

OPRYDNING PÅ PLADSER TIL FISKERI, FANGST OG UDFLUGTER VED UPERNAVIK

Avannaata Kommunian ved fra borgerne i Upernavik, at der er brug for oprydning af de pladser omkring byen, der benyttes i forbindelse med fiskeri, fangst og udflugter. Kommunen har fået støtte fra Miljøfonden til en oprydningsindsats.

Kommunen vil lægge særligt vægt på at fjerne affald i bugten Aqqussaarsuk, der tidligere var et yndet udflugtsmål for borgere og turister. Det skal det være igen, og kommunen håber samtidig, at projektet vil inspirere borgerne til en mere miljøbevidst adfærd i naturen.

Kommunen planlægger at gennemføre oprydningen i sommeren 2020.

FISKER VIL FJERNE SPØGELSESGARN FRA OMRÅDET VED ILIMANAQ

Samuel Villadsen er fisker og ser mange efterladte eller mistede fiskegarn i vandet i området ved Ilimanaq. Det vil han gerne gøre noget ved.

Miljøfonden har givet tilsagn om støtte til Samuel Villadsens initiativ til fjernelse af fiskegarn.

ANGALLAT EQQAKKANIK ULIKKAARNEQARPOQ

Imaatigut assartuussisut Ikaartat Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapiiffiqineqarlutik Qeqertarsuup Aasiaallu akornanni imartami eqqakkanik katersuipput. Juulimi aggustimilu imaani ammaanartumi sinerissallu sinerlugit angalaarluni eqqakkanik katersuisoqarpoq. Eqqagarpassuit qeqertat mikisut aammalu Qeqertarsuup Aasiaallu sineriaannut tipisimasut paasineqarput. Imaatigut assartuussisut ilaatigut dunkinik plastikkini, aalisakkanut karsinik, qisukunik umiatsiakumillu katersuipput.

Suliffeqarfiup angallataa, assimi takuneqarsinnaasoq siunertamut naleqquttoq paasineqarpoq, eqqakkat imaaniit angallammut amunissaat aammalu eqqakkanik aallerluni sinerissamut tulannissaa ajornanngimat.

BÅDEN BLEV FYLDT MED AFFALD

Søtransportfirmaet Ikaartaat har med støtte fra Miljøfonden indsamlet affald fra havområdet mellem Qeqertarsuaq og Aasiaat. Der blev i juli og august sejlet efter affald både på åbent hav og langs kysterne. Det viste sig, at meget affald var drevet sammen ved de små øer og ved kysten ved Qeqertarsuaq og Aasiaat. Søtransportfirmaet samlede blandt andet plastikdunke, fiskekasser, træaffald og en gammel jolle.

Firmaets båd, der ses på billedet, viste sig at være god til formålet, fordi det var nemt at løfte affaldet fra vandet til båden og komme ind til kysten for at hente affald.

SAVIMINIKUNIK MISILIILLUNI SULINIUTEQARNISSAQ

Saviminikut saffiugassakullu eqqaavissuarni initupput, naak taakku amerlanertigut atortussatut atoqqinneqarsinnaasutut naleqarluaraluartuk. 2019-imi kommunini qamutunik assakaasulinnik atorrunnaartunik eqqaalluni atueqqillunilu kommunini misileraanissamut aningaasaliissutissanik immikkoortitsisoqarpoq. Ilisimasanik, atueqqinnerunissamut immaqalu suliassaqarfimmut nutaanik inatsisiliornissamut tunngaviliisinnaasunik katersuinissaq siunertarineqarpoq.

PILOTPROJEKT OM SKROT

Jern- og metalskrot fylder på dumpene, selvom det i sig selv ofte er værdifuldt materiale, der kan genanvendes. Der var i 2019 afsat en pulje til kommunale pilotprojekter om skrotning eller genbrug af udtjente køretøjer. Formålet er at opbygge viden, som kan danne grundlag for mere genanvendelse og eventuelt ny lovgivning på området.

SAVIMINIKUT SAFFIUGASSAKULLU KALAALLIT NUNAANNI ATOQQINNEQARSINNAAPPAT?

Ullumikkut saviminikut saffiugassakullu eqqaavissuarni tigusartagaasa amerlanersaat umiarsuakkut Danmarkimut nassiunneqartarput. Taakkua biliusinnaapput.

ESANI A/S-ip Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapiiffigineqarluni suliffeqarfimmik, saviminikunik saffiugassakunillu atueqqissinnaasumik, najukkanit aallaaveqartumik annertusaanissamut periarfissaqarnersoq misissuiffigaa. Najukkani saviminikunik saffiugassakunillu suliaqarneq aningaasaqarnermut avatangiisinullu pitsaasunik sunniuteqarsinnaavoq. Misissueqqissaarnerup 2020-mi piareernissaa naatsorsuutigineqarpoq.

KAN JERN- OG METALSKROT GENANVENDES I GRØNLAND?

Det meste jern- og metalskrot, som kommunerne modtager på dumpene i dag, udskibes til Danmark. Det er eksempelvis biler.

ESANI A/S undersøger med støtte fra Miljøfonden, om der er mulighed for at opbygge en lokalt base-ret virksomhed, der kan genanvende jern- og metalskrot. Lokal oparbejdning af jern og metal kan potentielt have positive effekter både økonomisk og miljømæssigt. Analysen ventes klar i 2020.

EQQAGASSALERINERMIK PITSANNGUINISSAQ

Avatangiisinut Aningasaateqarfimmut qinnuteqaatinit arlallit ataatsimuunerusoq isigalugit eqqagas-salerinermut tunngapput, eqqakkat plastikkit, saviminikut imaluunniit aalisarnermut piniarnermullu atortut immikkut isigineqaratik.

FORBEDRET AFFALDSHÅNDTERING

En række ansøgninger til Miljøfonden handlede mere generelt om affaldshåndtering eller ikke specifikt om plastikaffald, skrot eller fiske- og fangstudstyr.

EQQAKKANIK QITIUSUMIK KATERSUIVINNI EQQAKKANIK OQIMAALUTAASARNEQ

Eqqakkat suunersut aammalu qanoq annertutigisut tunniunneqartarnersut kommuninit aamma ESANI A/S-imi paasineqarnissaat pisariaqartinneqarpoq. Eqqakkat pitsaanerpaamik suliarineqarnissaannik nassaarnissaq pingaaruteqarpoq, kisiannili aamma innuttaasut suliffeqarfiilluunniit ataasiakkaat eqqakkanik tunniussisarnerminni qanoq annertutigisumik akiliisassanersut pillugu aalajangersaasarneq ajornaatsuusussaavoq.

Nuna tamakkerlugu eqqagassalerinermi ataatsimoorussamik aaqqiissutissat ilaattut illoqarfinni arlalinni eqqakkanik katersuivinnik qitiusunik, eqqakkanut akunnittarfinnik pilersitsisoqassaaq. Tassunga eqqakkat najugaqarfinnit mikinerusuneersut tunniunneqartassapput, akilersinneqartassapput umiarsuakkullu nassiunneqartassallutik.

ESANI A/S Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapiiffigineqarluni eqqakkanut akunnittarfinni nutaani oqimaalutaasarnermi aaqqiissutissat suut naleqqunnerpaanersut misissuissaaq. Misissuinerit 2020-mi naammassineqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

QASIGIANGUANI IGINNIARFIMMILU EQQAKKANIK NAQITSISSUTINUT SARFAQ

Kommune Qeqertalik kommunimi najugaqarfinnit minnerusunit eqqakkanik poortorneqarsinnaasunik assartuunneqarsinnaasunillu Aasianni ikuallaavimmut assartuussilluni isumaginnippoq. Taakku kingusinnerusukku eqqakkanik ikuallaavinnut, Sisimiuni Nuummilu pilersinneqartussanut nassiunneqassapput.

Kommuni Qasigianguani Iginniarfimmilu eqqakkanik naqitsissutinik pisivoq. Naqitsissutit sarfamut attavilerneqarnissaat pisariaqartinneqarpoq, kommunilu Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapiiffigineqarluni naqitsissutinut marluusunut taakkununga sarfaliutinut aningaasaliiniarpoq. Kisiannili kommunip aallaqqaammut sumiiffinnut pisortanit innaallagissamik pilersuisoqarsinnaanersoq misissussavaa. Aaqqiissutinut taakkununga assigusunik Ikamiuni, Kangerlummi Kitsissuarsunnilu pilersitsisoqarnissaa kommunimit naatsorsuutigineqarpoq.

VEJNING AF AFFALD PÅ CENTRALE OPSAMLINGSSTEDER FOR AFFALD

Kommunerne og ESANI A/S har brug for at vide, hvilke typer affald og hvor meget der afleveres. Det er vigtigt for at kunne finde den mest optimale måde at håndtere affaldet på, men også for nemt at kunne fastsætte, hvor meget den enkelte borger eller virksomhed skal betale for at aflevere affaldet.

Som en del af den fælles nationale affaldsløsning skal der oprettes centrale opsamlingssteder for affald, affaldshubs, i en række byer. Her skal affald fra mindre bosteder indleveres, afregnes og udskibes.

ESANI A/S har fået støtte fra Miljøfonden til at undersøge, hvilke vejelsninger det vil være hensigtsmæssigt at benytte i de nye affaldshubs. Undersøgelsen forventes færdig i 2020.

STRØM TIL AFFALDSPRESSERE I QASIGIANGUIT OG IGINNIARFIK

Kommune Qeqertalik er i gang med at sørge for, at der kan pakkes og transporteres affald fra de mindre bosteder i kommunen til affaldsforbrændingsanlægget i Aasiaat. Det skal senere sendes til de nye affaldsforbrændingsanlæg, der etableres i Sisimiut og Nuuk.

Kommunen har indkøbt udstyr til at presse affald i Qasigianguit og Iginniarfik. Der er brug for strømforsyning til anlæggene, og kommunen har fået støtte fra Miljøfonden til at investere i generatorer til de to anlæg. Kommunen undersøger dog i første omgang, om det er muligt at føre offentlig elforsyning til lokaliteterne. Kommunen forventer, at tilsvarende løsninger skal etableres i Ikamiut, Kangerluk og Kitsissuarsuit.

IGALIKUMI IKUALLAAVIK PUJOORFILLU PEERNEQASSAPPUT

Igalikumi nunaqarfiup ikuallaavia atornerussimavoq. Tassunga taarsiullugu Kommune Kujallip illu maskiinanut, angerlarsimaffinnit eqqakkanik, nunatsinni sumiiffimmi allami ikuallatassanngorlugit umiarsuakkut nassiunneqartussanik naqitsissutinut poortuutinullu atorpaa.

Kommunip Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapiiffigineqarluni illumi nunaqarfiup ikuallaavia pujoorfialu peeriarpai. Tamatuma kingorna illup qaliaa iluarsaanneqassaaq. Suliassaq 2020-mi aallartinneqassaaq.

EQQAKKANIK ULORIANAATILINNIK TUNNIUSSISARNEQ AJORNAATSUUSSAAQ

Kommune Kujalleq eqqakkanik ulorianaatilinnik tunniussisarnermut immikkoortiterisarnermullu aaq-qiiissutissanik pitsaanerusunik nassaarnissaminik kissaateqarpoq. Kommuni Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapiiffigineqarluni aaqiiissutissanik misileraaniarpoq, tassanilu karsinik avatangiisinut atugassatut taaneqartunik inoqutigiiit angerlarsimaffiinut agguaassisooqarpoq. Karsit avatangiisinut atugassat innuttaasut eqqakkanik ulorianaatilinnik katersuinerminnut atorsinnaavaat. Karsit imaarneqartariaqaleraangata eqqakkanut allanut ilanngutiinnarneqartussaapput.

Innuttaasut eqqagassaminnik eqqortumik igitsinissaat ajornannginnerulerpat, amerlanerusut kommunimi aaqiissuussinermik atuisut avatangiisinut iluaqutaasumik amerlanerulernissaat eqqarsaatigineqarpoq. Ullumikkut igitassat avatangiisinut ajoqutaasinnaasut amerlanertigut eqqakkanut nalinginnaasunut ilanngullugit iginneqaannartarput, tamannalu avatangiisinut unammillertitsivoq.

FORBRÆNDINGSOVN OG SKORSTEN FJERNES I I GALIKU

Bygdeforbrændingsanlægget i Igaliku bruges ikke længere. I stedet bruger Kommune Kujalleq bygningen til de maskiner, der presser og pakker dagrenovation, der skal udskibes til forbrænding et andet sted i landet.

Kommunen vil med støtte fra Miljøfonden fjerne bygdeforbrændingsovnen og skorstenen fra bygningen. Derefter bliver bygningens tag repareret. Projektet startes op i 2020.

DET SKAL VÆRE ENKELT AT KOMME AF MED FARLIGT AFFALD

Kommune Kujalleq ønsker at finde en bedre løsning til aflevering og sortering af farligt affald. Med støtte fra Miljøfonden vil kommunen afprøve en løsning, hvor der uddeles såkaldte miljøkasser til alle private husstande. Miljøkasserne skal bruges til, at borgerne kan samle farligt affald. Når der er brug for at få kasserne tømt, sættes de blot ud til det øvrige affald.

Tanken er, at jo lettere man gør det for borgerne at bortskaffe deres affald korrekt, jo flere vil benytte den kommunalt etablerede ordning til gavn for miljøet. I dag bliver miljøfarligt affald ofte blot bortskaffet sammen med almindeligt affald, hvilket er en miljømæssig udfordring.

UUMMANNAMI EQQAAVISSUARMI SALINEQ

Avatangiisinut Aningaasaateqarfik Avannaata Kommuniata Uummannami eqqaavissuarmi immikkut ittumik salinissaanut aningaasaliissuteqarpoq. 2019-imi saviminikorpassuit saffiugassakorpassuillu illoqarfimmiit umiarsuakkut nassiunneqarput. Taakkununga ilaatigut biilikut 27-t aamma containerit sisamat batteriiniq uuliakunillu imallit ilaapput.

Saliinermi aamma angerlarsimaffinniit eqqakkat, balle-nut poortorneqartut ilaapput. Balle-t eqqakka-nik imallit, 100-t sinnerlugit amerlassusillit katersorneqarput, taakkulu 2020-mi aasakkut sikuerpat Uummannamiit umiarsuarmik aallarunneqassapput.

OPRYDNING PÅ DUMPEN I UUMMANNAQ

Miljøfonden har tildelt midler til Avannaata Kommunias ekstraordinære oprydningsindsats på dumpen i Uummannaq. I 2019 er der blevet udskibet en stor mængde jern- og metalskrot fra byen. Det omfatter blandt andet 27 skrotbiler og 4 containere med batterier og spildolie.

Oprydningsindsatsen omfatter også dagrenovation, der samles i baller. Der er samlet over 100 affaldsballer, der bliver sejlet fra Uummannaq i sommeren 2020, når havisen er brudt op.

Avatangiisinut Aningaasaateqarfiup isertitai

Avatangiisinut Aningaasaateqarfik aallarnisarnermini killeqartuinnarnik aningaasaateqarpoq. Taakku pingaartumik eqqagassalerinerup ineriartortinneqarneranut atorneqassapput. Kisiannili Avatangiisinut Aningaasaateqarfiup piffissap ingerlanerani alliar-tornissaa, taamaalillunilu aningaasaateqarfimmiit suliassaqarfinni arlalinnik suliassanut tapiissuteqar-sinnaanissaa eqqarsaatigineqarpoq.

Avatangiisinut Aningaasaateqarfiup isertittagaanut tunngavissat tunngaviusut marluupput:

1. Aningaasanik aalajangersimasunut atugassanngortitsisarneq:

Avatangiisinut akitsuutit avatangiisinut pitsanngui-nernut immikkoortinneqartarput. Tamatuma kingunerisaanik avatangiisinut akitsuuti-nit isertitai Avatangiisinut Aningaasaateqarfik aqcutigalugu avatangiisini sulianut atorneqartarput, taamaattumillu akiliutigineqartartut akiliutillu sumut atorneqarneri ersarissumik ataqatigiipput.

2. Mingutsitsisoq akiliissaaq:

Avatangiisinut akitsuutit mingutsitsisumit akilerne-qassapput. Tamatuma kingunerisaanik avatangiis-inut sunniuteqarnerluttoq aamma aningaasartuu-tinik matusinissamut akisussaaffeqarpoq. Tamanna innuttaasut suliffeqarfillaunniit ataasiakkaat pissu-silersornermik allannguissaannut mingutsitsinngin-nerunissaannullu kaammattuutaassaaq.

2019-IMI ISERTITAT

2019-imi Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmi avatangiisinut akitsuutinit isertitai tamarmik nukis-ionerermut atorneqarput. Ilaatigut motorinut ben-ziinamut kiisalu gas- aamma dieselolie-mut literimut akitsuummik 10 ørimik akiliisitsisoqartarpoq. Taakku 2019-imi katillugit 15 mio. koruuninik isertitsissutigineqarput.

Naalackersuisut ukiumi aningaasaliiffiusussami tuller-mi aningaasanik Avatangiisinut Aningaasaateqarfim-mut nuussisinnaapput. 2019-imi periarfissaq taanna

nuna tamakkerlugu eqqagassalerinermi aaqqiissutis-samut nutaamut aningaasaliinissamut ileqqaar-nermut atorneqarpoq, taamatullu aningaasanik, suliassanut 2019-imut neriorsuuteqarfigineqartunut akiliinissamut atugassanik nuussisoqarluni.

ISERTITASSAJUMAARTUSSAT

2020-mi Avatangiisinut Aningaasaateqarfiup iserti-tassai 2019-imi isertinneqartut amerlaqatigissavaat, tassalu 15 mio. koruunit. Avatangiisinut Aningaasaateqarfiup siunissami aningaasanik amerlanerusu-nik nuussivigineqarsinnaanissaa siunertarineqarpoq. Tamanna ukuninnga atuutsitsilernikkut pissaq:

- 1)** avatangiisinut il.il. akitsuutit nutaat, nioqutissa-nut suliassanullu avatangiisinut annertuumik sunni-uteqarsinnaasunut akitsuusiunneqartartut,
- 2)** avatangiisinut akitsuutit nutaat, aalajangersima-sumik pissusilersornissap siuarsarneqarnissaanik siunertaqarfiusut, imaluunniit
- 3)** Nunap Karsianut aningaasaliissutit.

Innuttaasut akitsuutinit amerlavallaanit artukkerne-qannginnissaat Naalackersuisut eqqumaffigaat. Ava-tangiisinut akitsuutit aamma avatangiisini pitsan-ngorsaanerit ersarissumik ataqatigiittuaannassapput, aammalu akitsuutit nutaat aatsaat sularineqareer-nerminni Inatsisartunilu akuersissutigineqareer-nerminni atuutsinneqalersinnaapput.

Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqar-fiup Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfik suleqatigalugu avatangiisinut akitsuutinik nutaanik, kiisalu puukunik utertitsisarnermi saviminikunillu eqqaanermi aaqquissuussinernik atuutsitsilernissamut periarfissat, tunisassianik atorunnaartunik isuman-naatsumik passutassanngorlugit innuttaasut inuus-sutissarsiortullu tunniussisalernissaannik kinguneqar-tussat misissussavai.

Indtægter til Miljøfonden

Miljøfonden indeholder fra opstarten begrænsede midler. De vil primært blive brugt til udvikling på affaldsområdet. Det er imidlertid tanken, at Miljøfondens størrelse skal vokse over tid, og at fonden dermed kan støtte projekter på flere områder.

Der er to grundlæggende principper for Miljøfondens indtægter:

1. Øremærkning af midler:

Miljøafgifter øremærkes til miljøforbedringer. Det betyder, at indtægter fra miljøafgifter bruges til miljøprojekter gennem Miljøfonden, så der er en tydelig sammenhæng mellem det, der betales for, og det, betalingerne bruges til.

2. Forureneren betaler:

Miljøafgifter skal betales af den, der forurener. Det betyder, at den, der påvirker miljøet negativt, også får ansvaret for at dække udgifterne. Det skal opmuntre den enkelte borger eller virksomhed til at ændre adfærd og forurene mindre.

INDTÆGTER I 2019

I 2019 er samtlige indtægter til Miljøfonden kommet fra miljøafgifterne på produkter til energifremstilling. Der opkræves blandt andet 10 øre i afgift pr. liter motorbenzin samt gas- og dieselolie. Det har samlet givet en indtægt på 15 mio. kr. i 2019.

Naalakkersuisut kan overføre midler i Miljøfonden til kommende finansår. I 2019 er denne mulighed blevet brugt til at spare op til investeringer i den nye nationale affaldsløsning, ligesom der er overført midler, der skal udbetales til projekter, der har fået tilsagn i 2019.

KOMMENDE INDTÆGTER

Indtægterne til Miljøfonden bliver i 2020 på samme niveau som i 2019, dvs. 15 mio. kr. Det er hensigten, at Miljøfonden på sigt kan tilføres yderligere midler. Det kan ske ved indførelse af:

- 1) nye miljøafgifter mv., der pålægges varer eller aktiviteter, der kan medføre en særlig miljøbelastning,
- 2) nye miljøafgifter, der har til formål at fremme en bestemt adfærd eller
- 3) bevillinger fra Landskassen.

Naalakkersuisut er opmærksom på, at borgerne ikke skal belastes af for mange afgifter. Der skal altid være en synlig sammenhæng mellem miljøafgifter og miljøforbedringer, og nye miljøafgifter kan først indføres, efter de er behandlet og vedtaget af Inatsisartut.

Departementet for Natur og Miljø ser i samarbejde med Departementet for Finanser på mulighederne for at indføre nye miljøafgifter samt pant- og skrotningsordninger, som skal få borgere og erhverv til at aflevere udtjente produkter til forsvarlig håndtering.

2020-mut naatsorsuutigisat

2020-mi Avatangiisinut Aningaasaateqarfiup ersarisumik sunniuteqarnissaa Naalackersuisut naatsorsuutigaa. Avatangiisini suliassat, 2019-imi neriorsuuteqarfigineqarsimasut naammassialertussaapput, aammalu suliassanut nutaanut neriorsuuteqartoqartussaavoq aallartitsisoqartartussaallunilu.

Naalackersuisut 2020-mi suliassaqarfinnik pingasunik aallussinermi Avatangiisinut Aningaasaateqarfik atorniarpaat:

- Anartarfilerinermi aaqqiissutissanik pilersitsinermut piorsaanermullu
- Eqqakkat immikkoortuinik ataasiakkaanik, soorlu plastikkinik, aalisakkat perlukuinik il.il. immikkoo-titerisarnep, atueqqittarnep issunngortitsisarnep annertusinissaanut
- Pingaartumik meeqqat inuusuttullu avatangiisinik ilisimasaqarnerinik annertusaanermut

Kikkut tamarmik aningaasaliiffiusunit pingasusunit tapiissutinik qinnuteqarsinnaasimapput. Immikkoortuni siullerni marluusuni aningaasaliissutissatut immikkut 2 mio. koruunit immikkoortinneqarput, aammalu pingaartuumik meeqqat inuusuttullu avatangiisinik ilisimasaqarnerinik annertusaanermut 1 mio. koruunit immikkoortinneqarlutik.

Qinnuteqarnissamut 1. februar 2020 killigitinneqarpoq. Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfiup killissarititaasumik 2019-imut naleqqiullugu siusinnerusukkat aalajangiinermigut naatsorsuutigaa, ukiumi siusinnerusukkat neriorsuuteqartoqarsinnaasasoq, taamaalillunilu suliassat neriorsuuteqarfigineqartut ukiumi pineqartumi aallartinneqarsinnaasasut.

2020-mi aningaasanit, Avatangiisinut Aningaasaqarfinniittunit nutaanit 10 mio. koruunit sinneruttut nuna tamakkerlugu eqqagassalerinermi ataatsimoorussamik aaqqiissutissanut aningaasaliinissamut immikkoortinneqarput.

Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfiup suliassat tapiissuteqarfigineqartut pillugit nalunaarusanik tiguisarnini aammalu suliat inernerisa qanoq ililluni ingerlateqqinneqartarnerannik, qanorlu annertutigisumik allanut isumassarsiorfusinnaanerinik takunnittarnini malillugu Avatangiisinut Aningaasaateqarfiup sunniutai Naalackersuisoqarfiup naliliiffiginnaalissavai. Misilittakkat Avatangiisinut Aningaasaateqarfiup aningaasaataasa nuna tamakkerlugu avatangiisinik pitsanngorsaanermut, aammalu inuiaqatigiit nungusaataangitsumik ineriartortitsiniarluni suliniutinut peqataanissaannut pitsaanerpaamik ator-neqarnissaannik qulakkeeriniarnermut atorneqassapput.

Forventninger til 2020

Naalakkersuisut forventer at kunne se en tydelig effekt af Miljøfonden i 2020. De miljøprojekter, der har fået tilsagn i 2019, vil efterhånden blive gennemført, og nye projekter vil få tilsagn og blive igangsat.

Naalakkersuisut vil i 2020 benytte Miljøfonden til at sætte fokus på tre områder:

- Etablering eller opgradering af natrenovationsløsninger
- Øget affaldssortering, genanvendelse eller kompostering af de enkelte affaldsfraktioner, fx plastik, fiskeaffald mv.
- Øget miljøbevidsthed hos særligt børn og unge

Alle har kunnet søge om støtte fra de tre puljer. Der er afsat en pulje på 2 mio. kr. til hvert af de to første emner og 1 mio. kr. til projekter om øget miljøbevidsthed hos særligt børn og unge.

Ansøgningsfristen var d. 1. februar 2020. Ved at sætte fristen tidligere på året end i 2019 forventer Departementet for Natur og Miljø, at der kan gives tilsagn så tidligt på året, at flere projekter kan sættes i gang samme år, som de modtager tilsagn.

De resterende 10 mio. kr. af nye midler i Miljøfonden i 2020 er reserveret til kommende investeringer i den fælles nationale affaldsløsning.

Departementet for Natur og Miljø vil efterhånden kunne vurdere effekten af støtten fra Miljøfonden, når Departementet modtager afrapporteringer fra de projekter, der har modtaget støtte, og ser, hvordan resultaterne af projekterne formidles, og i hvilken grad de inspirerer andre. Erfaringerne vil blive brugt til at sikre, at Miljøfondens midler bruges så effektivt som muligt i forhold til at opnå miljøforbedringer over hele landet og hele samfundets deltagelse i indsatsen for en bæredygtig udvikling.

